Ἀριθ. 504 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εἰκοστός. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 22 Αὐγούστου 1885

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΕΝ ΤΗ ΔΥΣΕΙ

ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 569.

ΚΓ'

Ἐκ τῶν εἰρημένων δηλοῦται ὅτι ἡ Εὐρώπη ἀγνοοῦσα τὸ ἐλαφρὸν ἱππικὸν ἐδιδάχθη τοῦτο παρὰ τῶν Στρατιωτῶν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐν Γαλλίᾳ διεκρίνοντο οἱ ἐλαφροὶ ἱππεῖς (chevau-legers) ἀπὸ τῶν Στρατιωτῶν (Estradiots), τὸν λόγον ὅμως τῆς διακρίσεως ταύτης διασαφηνίζει ὁ de Bussy γράφων «οἱ φύσει νεωτεριστὰ Γάλλοι νομίσαντες ὅτι μεταβάλλοντες τὸ ὄνομα κατορθοῦσί τι, μετωνόμασαν τοὺς Στρατιώτας cavalerie legère.»

Οἱ Στρατιῶται δὲν ἐχρησίμευσαν εἰς διοργανισμὸν μόνου τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν βαρέων ἱππέων καὶ αὐτοῦ τοῦ τιμαριωτικοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1534 συγγραφεῖσαν Discipline militaire τοῦ Bellay, ἕκαστος Γάλλος τιμαριοῦχος ὤφειλεν ἀπὸ ἡλικίας δεκαεπτὰ ἐτῶν νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ ἓξ μέχρις ἐννέα ἐτῶν εἰς τὰς τρεῖς σχολὰς τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ, τὰς λεγομένας τῶν τουφεκοφόρων, τῶν Στρατιωτῶν καὶ τῶν ἐλαφρῶν ἱππέων, ἵνα μάθῃ ὅλην τὴν ἐπιστήμην καὶ καταρτισθῇ ἄξιος τοῦ ὀνόματος πολεμιστής [1]).

Ὁ τελευταῖος ἱστορικὸς τοῦ γαλλικοῦ ἱππικοῦ παραδέχεται, ὅτι ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ μετήχθη ἔξωθεν εἰς Γαλλίαν, ὡς δηλοῖ καὶ αὐτὸ τὸ μὴ γαλλικὸν ὄνομά του chevau-legers, ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸ cavallarmati τῶν Ἰταλῶν. Ἂν ὁ στρατηγὸς Susane ἐγίνωσκε τὴν ἱστορίαν τῶν Στρατιωτῶν, θὰ ἔβλεπεν ὅτι οἱ chevau-legers εἶνε τὰ *γοργὰ ἄλογα* [2]). Ὁ Riccotti θεωρεῖ ἀνεπίδεκτον συζητήσεως, ὅτι οἱ Ἕλληνες Στρατιῶται ἐδίδαξαν τοὺς Ἰταλοὺς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἱππικοῦ. Ὁ Σανοῦτος συνεχῶς μνημονεύει παρὰ τοὺς Στρατιώτας πολεμοῦντας καὶ Ἰταλοὺς ἐλαφροὺς ἱππεῖς vestiti à modo di Stradiotti. Εἴδομεν ὅτι ὁ μαρκήσιος τῆς Μαντούης ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Γενούης πολεμεῖ μετὰ Μερκουρίου, ἱππεύων καὶ ὡπλισμένος al Albanaise. Πλὴν τῶν μαρτυριῶν τούτων καὶ ὁ ὀργανισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι Στρατιωτῶν πείθει ὅτι τὸ εὐρωπαϊκὸν ἱππικὸν διεμορφώθη κατὰ τὸν Στρατιωτικὸν τύπον· οἱ ἐν Κύπρῳ τιμαριοῦχοι διαιροῦνται εἰς Στρατιώτας καὶ τουφεκοφόρους, ὡς ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ· [1]) κατωτέρω θὰ συγκρίνωμεν τοὺς ὑπὸ τῶν γάλλων λεγομένους Argoulets καὶ Carabins πρὸς τοὺς προσημειωθέντας ζαγδάρους τῶν Στρατιωτῶν.

Εἴτε ὁ Ἀριανίτης, εἴτε ἄλλος τις συγγενὴς τοῦ Καστριώτου προσήνεγκεν εἰς Κάρολον τὸν Η' τοὺς πρώτους Στρατιώτας καὶ ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ, τὸ βέβαιον ὅτι οὗτος ἐξεγύμνασε κατὰ τὸ Στρατιωτικὸν σύστημα καὶ Γάλλους καὶ ἐμόρφωσεν οὕτω τὸν πρῶτον πυρῆνα τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ, τὸ ὁποῖον εὗρεν ὁ Μερκούριος ἐν ἔτει 1503 εἰς τρεῖς χιλιάγας «ἄλογα λιντσέρα» συμποσούμενον. Εἰ καὶ οἱ Γάλλοι ὕστερον ἐκ πνεύματος καινοτομίας διήρεσαν τὸ ἱππικὸν τῶν Στρατιωτῶν εἰς τουφεκοφόρους, Στρατιώτας καὶ ἐλαφροὺς ἱππεῖς, οὐδὲν ἧττον ἅπαν τὸ ἱππικὸν τοῦτο διατηρεῖ τὸ ἰδιάζον ὄνομα Estradiots, Albanais, cavalerie Albanaise.

Τὴν κατωτέραν βαθμίδα τῆς Στρατιωτικῆς τάξεως κατεῖχον οἱ λεγόμενοι arquebusiers ἢ τουφεκοφόροι, οὕτως ὀνομασθέντες ἀπὸ τῶν πυροβόλων ὅπλων τὰ ὁποῖα ἔφερον· οἱ αὐτοὶ ἔφερον παρὰ Γάλλοις καὶ τὸ ἐπώνυμον Argoulets, δηλοῦν τὴν ἐξ Ἀργολίδος καταγωγήν των· πρῶτος μνημονεύει τοὺς Στρατιώτας ὑπὸ τὸ ὄνομα Argoulets, ὁ στρατάρχης de Montluc ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασί του (1519-1559).

---

[1]) Βιβλ. 1, κεφ. 11.

[2]) Κορωναῖος, σελ. 47. Λέγονται καὶ λιντζέρα ἄλογα.

[1]) «stipendiarii a cavallo, cioè Stradiotto o archibusero». Ἔκθεσις Δουόδου (1561) περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ Στρατιωτῶν (ἐν Lamansky, σελ. 618)

Οἱ τουφεκοφόροι [1]) Argoulets, ἤτοι Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ πρόμαχοι τῶν Στρατιωτῶν, συνοδεύοντες ἔφιπποι τούτους, καὶ πρῶτοι ἐφορμῶντες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καθ' οὗ ἐξηκόντιζον ἐν τάξει τὰ βλήματά των, ἐν ἀρχῇ μὲν ριπτάρια (ζάγδας), ὕστερον δὲ πυροβόλα μακρὰ πιστόλια διὰ φυτιλίου ἐκπυρσοκροτοῦντα, καὶ ἐπὶ τέλους τὰ πλατύστομα τρομπόνια. [2]). Οἱ ὑπασπισταὶ οὗτοι ἢ παλληκάρια τῶν Στρατιωτῶν ἔφερον καὶ τὸ ὄνομα Ζάγδαροι ἀπὸ τῶν ἀκοντιζομένων ριπταρίων ἤτοι ζαγδῶν. Οὕτω προκινδυνεύοντες ἐξετίθεντο παρὰ τοὺς ἄλλους εἰς προφανῆ κίνδυνον, διὸ καὶ ὁ γνωρίσας τούτους Σανοῦτος ἀποκαλεῖ uomini disperati che non istimano la propria vita. Διὰ τὴν αὐτὴν ἀφορμὴν καὶ οἱ προκινδυνεύοντες ἀκροβολισταὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἱππικοῦ φέρουσι συνήθως τὸ ὄνομα les enfants perdus.

Ὁ παλαιὸς ἱστορικὸς τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ Montgomerri-Courbusson περιγράφει οὕτω τοὺς ἐν Γαλλίᾳ ὑπηρετοῦντας Στρατιώτας καὶ Ἀργείους (Argoulets): «οἱ Στρατιῶται ἦσαν ὡπλισμένοι ὡς οἱ chevau-legers, μόνον δ' ἀντὶ περιβραχιονίων καὶ χειρίδων ἐφόρουν χειροψέλλια καὶ χειρόκτια συρματόπλεκτα. Ἀπὸ τοῦ πλευροῦ των ἐκρέματο πλατεῖα σπάθη, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐφιππίου τὸ ἀπελατίκιον (masse)· ἐκράτουν ὀβελοειδῆ ῥάβδον, μακρὰν δέκα μέχρι δώδεκα ποδῶν, ἐσιδηρωμένην καὶ μυτερὰν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις [3])· Ἐνεδύοντο ἐπενδύτην κοντὸν καὶ ἄνευ χειριδῶν [4])· ἀντὶ σημαίας (cornette) ἔφερον μέγα φλάμουρον ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς λόγχης, ὑφ' ὃ συνηνοῦντο. Τὴν κεφαλὴν ἐκάλυπτον διὰ κοπτοῦ κράνους (salade).

«Οἱ Ἀργεῖοι (Argoulets) ἦσαν ὡπλισμένοι ὡς οἱ Στρατιῶται, πλὴν τῆς κεφαλῆς ἣν ἐκάλυπτον διὰ πετάσου (cabasset) μὴ κωλύοντος τούτους ἀπὸ τοῦ νὰ σημαδεύωσι· τ' ἀμυντικὰ των ὅπλα συνίσταντο εἰς σπάθην ἐν τῷ πλευρῷ, ἀπελατίκιον ἐν τῷ ἀριστερῷ ἀγκυστρίῳ τοῦ ἐφιππίου καὶ δεξιόθεν μακρὸν τουφέκιον δύο ποδῶν καὶ ἡμίσεος ἐντὸς θήκης βραστοῦ δέρματος (cuir bouilli). Ἄνω τῶν ὅπλων των ἔφερον ἐπενδύτην κοντὸν ὡς ὁ τῶν στρατιωτῶν, καὶ μακρὸν φλάμουρον ὑφ' ὃ συνηνοῦντο.» [4]).

Ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Dreux οἱ Ἀργεῖοι οὗτοι ἐπολέμησαν ὑπὸ τὸν Κάρολον Θ', μνημονεύονται δὲ καὶ ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς καταστίχοις τῶν ἐτῶν 1562 καὶ 1563, ὕστερον ὅμως δι' ἄγνωστον αἰτίαν ἀφανίζονται, τὸ δὲ ὄνομά των παρέμεινεν ἐν τῇ στρατιωτικῇ γλώσσῃ εἰς δήλωσιν τοῦ νωθροῦ καὶ ἀσημάντου ἀνθρώπου «c' est un chetif argoulet.»

Ὁ Daniel προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὑπὸ τῶν γάλλων μυκτηριζόμενον ὄνομα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν Στρατιωτῶν τούτων, συνισταμένου εἰς κατασκόπευσιν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν ἐν ὑποχωρήσει καταδίωξίν του καὶ τὴν ἐν τῷ μάχεσθαι ἀταξίαν τῶν Argoulets. Ὁ στρατηγὸς Susane ὑποθέτει ὅτι ὁ ἐξευτελισμὸς τῶν Ἀργείων προῆλθεν ἐκ στρατιωτικῶν ἀτυχημάτων.

Τοὺς ἀφανισθέντας Argoulets, ἀντικαθιστῶσιν οἱ λεγόμενοι Carabins.

Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τούτου πολλὰ ἐγράφησαν. Κατὰ τὸν Montgomerri ὁ Καραβινὸς Στρατιώτης, παραγόμενος ἐκ τῆς ἱσπανικῆς λέξεως Kara (πρόσωπον) καὶ τῆς λατινικῆς binus (διπλοῦς) ἐδήλου τὸν διπρόσωπον, διότι οὗτοι ἐμάχοντο ὡς οἱ παλαιοὶ Πάρθοι ὑποχωροῦντες καὶ στρεφόμενοι. Ὁ Cazeneuve προτιμᾷ τὴν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ Carabul (πρόσκοπος) ἐτυμολογίαν τοῦ Καραβινοῦ. Ὁ Daniel οὐδεμίαν τῶν ἐτυμολογιῶν τούτων δεχόμενος, θεωρεῖ τὴν λέξιν δυσερμήνευτον. Ὁ Diez ἀνεζήτησεν ἐν τῇ προβηγκιανῇ διαλέκτῳ τὸ ἔτυμον, ὁ δὲ Littrè ἐσχέτισε τὸν Καραβινὸν πρὸς τὸν Καλαβρόν.

Ἀλλ' οἱ Καραβινοὶ οὗτοι εἶνε αὐτοὶ οἱ Argoulets, ὡς γράφει ὁ καλῶς γνωρίσας τούτους ἱστορικὸς Σκηπίων Dupleix. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὔκολος καθ' ἡμᾶς ἡ ἐξήγησις τῆς μετωνυμίας. Εἴπομεν ὅτι εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Ἄργους κατεσκήνουν οἱ λεγόμενοι Καμπῖται Στρατιῶται, οἵτινες μέχρι μὲν τῶν μέσων τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος δὲν εἶχον πλοῖα, ὕστερον ὅμως πιεσθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ συνῴκισαν τὰς νήσους Ὕδραν καὶ Πέτσαν. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβω ὅτι πολλάκις οἱ Ἕλληνες θαλασσινοὶ εὐδοκίμως ἐπολέμησαν ἐν τῇ ξηρᾷ· οἱ γαλεῶται μάχονται μετὰ τῶν Στρατιωτῶν ἐν Καλαβρίᾳ κατὰ τῶν ὑπὸ τὸν Aubigny γάλλων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Carabin τῶν Γάλλων εἶνε μικρὰ παραφθορὰ τοῦ Ἕλληνος Καραβινοῦ ἢ Καραβησίου (ναυτικοῦ), ὡς ὁ Estradiot τοῦ Στρατιώτου, καὶ ὁ

[1]) Τοιούτους τουφεκοφόρους ἀκροβολιστὰς εἶχον καὶ οἱ τελευταῖοι Βυζαντινοὶ καὶ οἱ Τοῦρκοι, ὡς γράφει ὁ Κριτόβουλος· «καὶ πρῶτα μὲν ἀκροβολισμοῖς ἰσχυροῖς ἐχρήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἑκάτεροι, τοῖς τε ἀπὸ τῶν τοξοτῶν βέλεσι τοῖς τε ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν λίθοις καὶ τοῖς ἀπὸ μηχανῶν καὶ τουφάκων ἀφιεμένοις σιδηροῖς καὶ μολυβδίνοις βόλοις» (σελ. 93.) Τὸ τουφέκιον (τούφαξ παρὰ Κριτοπούλου) δὲν εἶνε λέξις τουρκική, ὡς κακῶς ἐσημείωσεν ὁ Κόντος, ἀλλ' ἑλληνικὴ σχηματισθεῖσα κατ' ὀνοματοποιίαν ἐκ τοῦ κρότου (τουφ), ὡς σημειοῖ σύγχρονος λόγιος.

[2]) Πάντες γινώσκουσι τὰ τρομπόνια τῶν ἡμετέρων ναυτικῶν· ἡ λέξις παράγεται ἐκ τῆς tromba τῶν Ἰταλῶν· οἱ ἐνετοὶ ὀνομάζουσι τὰ πυροβόλα ταῦτα tromboni καὶ spazzacampagna.

[3]) Οὗτος εἶνε ὁ ὑπὸ τοῦ Κορωναίου λεγόμενος στόκος· ἡ Στρατιωτικὴ ῥάβδος, ὀνομαζομένη ὑπὸ τῶν γάλλων Estradiotte, zagaie, ἦτο φοβερὸν ὅπλον εἰς χεῖρας τούτων, δυναμένων νὰ πλήττωσιν ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, καὶ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις.

[4]) Ὅμοιον πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον τζιποῦνι.

[4]) Daniel, 166-168.

Argoulet τοῦ ἐξ Ἀργολίδος. Ἀνωτέρω περὶ Σορβόλου παρετηρήθη, ὅτι ὁ marinaro οὗτος πολεμιστὴς φέρει καὶ τὸ ἐπώνυμον Καραβινός.

Ὁ Sieur de Bellon περιγράφει οὕτω τοὺς Καραβινοὺς: «φοροῦσι θώρακα καὶ πέτασον, ἢ καὶ κοπτὸν κράνος. Ὅπλα ἐπιθετικὰ μεταχειρίζονται χονδρὸν πυροβόλον τριῶν ποδῶν ἢ πλέον τὸ μῆκος, πλατύτατον τὸ στόμιον, σπάθην καὶ πιστόλαν. Ἐν ἀνάγκῃ φοροῦσιν ἐπενδύτην καὶ πέδιλα ἀντὶ στιβαλίων, καὶ οὕτως ἐξ ἱππέων μετασχηματίζονται εἰς πεζούς. Ὡς εἶνε ὡπλισμένοι εὐκόλως δύνανται νὰ μάχωνται πεζῇ καὶ ἀφ' ἵππου, ἢ καὶ ἀνάμικτοι πρὸς τὸ ἱππικόν.» Πληρέστερον τούτου περιγράφει τοὺς Καραβινοὺς ὁ Montgomerri· «διῃρημένοι εἰς σώματα μέχρι πεντήκοντα ἀνδρῶν προσεκολλῶντο ἐν ἑκάστῳ λόχῳ ἐλαφρῶν ἱππέων, τῶν ὁποίων ἀνεγνώριζον τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὴν σημαίαν, διότι ἀμφοτέρων ἐστεροῦντο, ἔχοντες μόνον τοποτηρητὴν καὶ δύο λοχίας. Τ' ἀμυντικά των ὅπλα συνίσταντο εἰς θώρακα κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, χειρόκτιον σιδηρόπλεκτον πρὸς κράτησιν τοῦ χαλινοῦ καὶ πέτασον. Ὡς ἐπιθετικὰ δὲ μετεχειρίζοντο μακρὸν τουφέκιον τριῶν ποδῶν καὶ ἡμίσεος τοὐλάχιστον, καὶ πιστόλιον· ἐμάχοντο συνήθως σχηματίζοντες μικρὰν ἴλην βαθεῖαν μᾶλλον ἢ πλατεῖαν, βαδίζουσαν δεξιόθεν τῶν ἐλαφρῶν εἰς οὓς ἀνῆκον. Εἰς σύνθημα τοῦ ἀρχηγοῦ ἐπροχώρουν κατὰ τῶν βαρέως ὡπλισμένων ἱππέων τοῦ ἐχθροῦ εἰς ἀπόστασιν διακοσίων ἢ ἑκατὸν βημάτων, καὶ ἀφοῦ ἐν τάξει ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἔρριπτον τὰ βλήματά των ὑπεχώρουν ὄπισθεν τοῦ σώματός των. Ἂν οἱ ἐχθροὶ εἶχον Καραβινούς, οὗτοι ὤφειλον νὰ τοὺς προσβάλωσι καὶ ἐμποδίσωσι τὴν κατὰ τῶν ἐλαφρῶν ἱππέων ἐπίθεσίν των.» Οἱ Καραβινοὶ δὲν ἤρχιζον μόνον ὡς ἄνω τὴν μάχην, ἀλλὰ καὶ δι' ἀκροβολισμῶν ἐξησφάλιζον τὴν ὑποχώρησιν ἀπαραλλάκτως ὡς οἱ προρρηθέντες Ζάγδαροι καὶ οἱ τῶν Βυζαντινῶν ριπταρισταί.

Οἱ δίμαχοι οὗτοι καὶ καλοὶ σκοπευταὶ Στρατιῶται ἀπέβησαν ὠφελιμώτατοι εἰς τοὺς ἐλαφροὺς ἱππεῖς, οἵτινες ἐπὶ τέλους, ὡσεὶ ἐπισκιασθέντες ὑπὸ τῶν Καραβινῶν, ἀπῄτησαν τὸν ἀπὸ τούτων χωρισμόν των. Ἐν ἔτει 1622 συγκεντρωθέντες οἱ Καραβινοὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ῥοχέλλης ἐσχημάτισαν χωριστὸν σῶμα, τοῦ ὁποίου διοικητὴς διωρίσθη ὁ στρατηγὸς Ἰσαὰκ d' Arnaud. Ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 1661 διατηροῦνται αὐθύπαρκτοι, φέροντες τὸ ὄνομα Carabins d' Arnaud, καὶ διαπρέπουσιν εἰς τοὺς πολέμους τῆς Ῥοχέλλης, Σαβοΐας, Λαγγεδόκης καὶ Λορραίνης. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τάγμα τοῦ Ἀρνῶ ἀπετέλουν Γάλλοι καὶ Ἑλληναλβανοί, οἱ τελευταῖοι ἀποχωρισθέντες σχηματίζουσιν ἴδιον σῶμα ὑπὸ τὸν δοῦκα Saint-Simon, τότε μὲν ἐπονομασθέντες *οἱ ξένοι Καραβινοί*, ὕστερον δὲ les Carabins de Saint-Simon· παρευρέθησαν εἰς τοὺς πολέμους τῆς Ἱσπανίας, Φλανδρίας, Πικαρδίας κλπ. μέχρι τοῦ 1661, ὅτε καὶ ἀφέθησαν [1]). Ὡς οἱ Ζάγδαροι ἐπεριφρόνουν τὴν ζωήν, οὕτω καὶ οἱ Καραβινοὶ ἐθεωροῦντο ὡς οἱ μᾶλλον ριψοκίνδυνοι τῶν στρατιωτῶν· «gens determinés, comme le furent depuis les Dragons dela Ferté», λέγει ὁ Daniel.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δηλοῦται ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Καραβινοὶ ἦσαν οἱ αὐτοί, ὑπὸ μὲν τῶν ἀρχαίων λεγόμενοι ἱππακοντισταί [2]), ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ριπταρισταὶ καὶ ὑπὸ τῶν Στρατιωτῶν ζάγδαροι. Ἡ πολλάκις μνημονευθεῖσα Παραδρομὴ τοῦ Φωκᾶ διατυποῖ ὅτι αἱ προφυλακαὶ τοῦ ἀκριτικοῦ ἱππικοῦ συγκείμεναι ἐξ ἑκατὸν ἱππέων ὤφειλον ν' ἀκροβολίζωσι τοὺς ἐχθροὺς καὶ μάχωνται πεζῇ τε καὶ ἀφ' ἵππου [3]). Ὡς οἱ θαλάσσιοι Καραβινοὶ μάχονται ἐν τῇ ξηρᾷ, οὕτω καὶ οἱ βυζαντινοὶ ριπταρισταὶ πολεμοῦσιν ἐν ξηρᾷ τε καὶ θαλάσσῃ [4]).

Καθὼς οἱ Ἀργεῖοι ἀφανισθέντες ἐν Γαλλίᾳ ἀφῆκαν αὐτὸ τὸ ὄνομά των εἰς δήλωσιν τῆς ἐκεῖθεν διαβάσεώς των, οὕτω καὶ οἱ διαδεχθέντες τούτους Καραβινοὶ ἐπιζῶσιν ἔτι ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ. Ἄλλοτε carabins ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν Γάλλων πάντες οἱ μαθητευόμενοι ἐπιστήμονες, νῦν δὲ μόνοι οἱ τῆς ἰατρικῆς σχολῆς φοιτηταί. Εἰς τούτους ὀφείλει τὸ ὄνομά του καὶ τὸ γνωστὸν ὅπλον ἡ *καραμπίνα*, καλουμένη ἄλλοτε καὶ *μουσκέττον* κατ' ἰταλικὴν μετάφρασιν τοῦ εἴδους τῶν βλημάτων, τὰ ὁποῖα οἱ Βυζαντινοὶ τακτικοὶ ὠνομάζον *μυίας* (la mosca).

Ἡ παρὰ τῷ ποιητῇ Regnard ἀπαντῶσα κωμικὴ φράσις orchestre de carabin ἀποδεικνύει ὅτι ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορὸς τῶν Καραβινῶν ἐνεποίησεν εἰς τοὺς Γάλλους τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν οἵαν καὶ παρὰ τοῖς Βενετοῖς. Ὁ προσφιλὴς χορὸς τῶν Στρατιωτῶν ἦτο ἡ πυρρίχη, ἡ μέχρις ἡμῶν διασωζομένη ὑπὸ τὸ ὄνομα Τσάμικος, ἢ κλέφτικος χορός. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν τὴν πυρρίχην ἐχόρευον οἱ λεγόμενοι ἁρμάτοι, ἢ ἁρματοῦραι, ἤτοι τὰ παλληκάρια τῶν Στρατιωτῶν, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Πτολεμαίου· ἀόπλορχισταί, οἵπερ εἰσὶν οἱ μεθ' ὅπλων ὀρχούμενοι, οὓς καλοῦσιν ἁρματούρας.» [5]). Ἡ πυρρίχη τῶν Στρατιωτῶν δὲν ἦτο ἁπλοῦς χορός, ἀλλὰ καθαρὰ πολεμικὴ παράστασις, ἐν ᾗ οἱ ὁπλορχισταὶ διαιρούμενοι εἰς δύο πολεμικὰ στρατόπεδα παρίστων Σαρακηνοὺς ἢ Τούρκους καὶ Ἕλληνας μαχομένους, μέχρις οὗ οἱ πρῶτοι καταπονούμενοι ὑπὸ

[1]) Susane, histoire de la Cavalerie Française, τόμ. Γ', σελ. 128, 133. Παράθ. Daniel, histoire dela milice, σελ. 166-171.

[2]) Τακτικὴ αὐτοκράτορος Λέοντος, VII, 33.

[3]) Περὶ Παραδρομῆς πολέμου, σελ. 208.

[4]) Λέοντος, περὶ ναυμαχίας, XIX, 13.

[5]) Γλωσσάριον Μεουρσίου ἐν λέξ. Ἀρματούρα.

τῶν δευτέρων παρεδίδοντο ὡς αἰχμάλωτοι. Μίμησις τῆς Στρατιωτικῆς ταύτης πυρρίχης εἶνε ἡ παρὰ τοῖς Βενετοῖς διαμείνασα Moresca, οὕτω λεγομένη οὐχὶ διότι ἀπὸ τῶν Mori (Ἀράβων) ἐλήφθη, ἀλλὰ διότι παρίστα τοὺς Μόρους ἡττωμένους ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Κρήτης παρίστατο ἡ πυρρίχη ὡς μεσοσκήνιος τοῦ δράματος.

Πλὴν τῆς πυρρίχης ὁ ἦχος τῶν Στρατιωτικῶν τραγουδίων ἐπροξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν· ἐν γένει μὲν ἐπηνεῖτο ἡ πρωτοτυπία τοῦ ῥυθμοῦ καὶ ὁ μέχρι μελαγχολίας παθητικὸς τόνος, ἄλλοι ὅμως ἔψεγον τὰ ᾄσματα ταῦτα ὡς μονότονα καὶ πέραν τοῦ δέοντος ἐνθουσιῶντα τοὺς ψάλλοντας. Ἀλλὰ καὶ κακόφωνοι καὶ περιαυτολόγοι Στρατιῶται συνετέλεσαν εἰς διακωμῴδησιν τῆς μουσικῆς των. Περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος οἱ διασημότεροι τῆς Ἰταλίας μουσικοδιδάσκαλοι τονίσαντες διάφορα ᾄσματα κατὰ τὸν Στρατιωτικὸν ἦχον ἐδημοσίευσαν ταῦτα εἰς ὄνομα τοῦ Μανώλη Βλέσση, Ναυπλιέως Στρατιώτου, γνωστοῦ διὰ τὸν περιπλάνητον βίον του καὶ ἰδίᾳ τὰς γελοίας περιαυτολογίας του. Ὁ ἑνετὸς Μολῖνος συνέγραψε μέγα ποίημα, ἐν ᾧ κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀριόστου διακωμῴδεῖ τὸν Ἕλληνα Orlando Furioso. Καὶ πιθανὸν μὲν ὅτι ἐφάμιλλος τοῦ Βλέσση Καραβινὸς συνετέλεσεν ἐν Γαλλίᾳ εἰς διακωμῴδησιν τῆς Στρατιωτικῆς μουσικῆς, ὡς δηλοῖ ἡ προσημειωθεῖσα γαλλικὴ φράσις, ἐν γένει ὅμως αὕτη πολὺ ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν εἰδημόνων, καὶ εἰς πολυτελῆ ἡγεμονικὰ δεῖπνα μνημονεύονται καὶ Στρατιῶται παίζοντες τὸ θαμπούρι (ταμπουρᾶν) καὶ κατακηλοῦντες τοὺς συνδαιτυμόνας διὰ τοῦ ᾄσματός των. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει ὁ Σανοῦτος ἕνα τῶν ἀοιδῶν στρατιωτῶν παρευρεθέντα εἰς τὸ μέγα διπλωματικὸν δεῖπνον τοῦ καρδιναλίου Γριμάνη (1505)· «Εἰσῆλθεν ὁ Ἀλβανός, καλούμενος Βαρλέττας, ἐνδεδυμένος χρυσοῦφῆ ἐνδύματα καὶ κρατῶν ταμπουρᾶν ὅλον ἐξ ἀργύρου κατεσκευασμένον, συνωδευμένος ὑπὸ συντρόφου κρατοῦντος μικρὰν λύραν, καὶ ἀμφότεροι ἐν τῷ αὐτῷ ῥυθμῷ ἔπαιξαν ᾄσματά τινα θελκτικά, λεπτὰ καὶ πολὺ εὐχάριστα» [1]).

Οἱ ἐν Γαλλίᾳ Στρατιῶται οὔτε πολυάριθμοι ἦσαν, οὔτε ἠδύναντο νὰ ἐπισκιάσωσι τὴν ἀξίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἑλβετῶν μισθοφόρων, εἶνε μάλιστα ἄπορον πῶς μετὰ τὴν ἐν Μαριναῖς μάχην δὲν ἐζήτησαν ἀλλαχοῦ εὐρύτερον στάδιον. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πλὴν τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπολέμησαν ὑπὲρ Φραγκίσκου τοῦ Α' καὶ ἅπαντες οἱ τὴν σύμμαχον Ἐνετίαν ὑπηρετοῦντες Στρατιῶται, καὶ ἰδίως τὸ ὑπὸ τὸν Μερκούριον τάγμα. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὴν ἐν Μαριναῖς κατὰ τῶν Ἑλβετῶν μάχην, τὴν δικαίως ἐπικληθεῖσαν «μάχην γιγάντων» ἐκέρδισεν ἐπὶ τέλους ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὅστις θαυμάζων τὴν ἀνδρείαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταπονηθέντων λεόντων τῶν Ἄλπεων συνωμολόγησε πρὸς τούτους τὴν περιώνυμον συνθήκην (1516), δι' ἧς μέχρι τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἐξησφαλίσθη ἡ μισθοφορὰ τῶν Ἑλβετῶν ἀντὶ ἐτησίου ἐπιχορηγήσεως 700 χιλιάδων λιτρῶν.

Ἡ πρὸς τοὺς ξένους προτίμησις αὕτη βαθέως ἐπλήγωσε τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀναγεννωμένου γαλλικοῦ στρατοῦ, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐν τῇ τακτικῇ τοῦ Bellay παραπόνων. Ἀλλ' ἐνῷ ὁ γάλλος εὐπατρίδης ἐπικρίνει τὴν πρὸς τοὺς Ἑλβετοὺς καὶ Γερμανοὺς τυφλὴν τῶν βασιλέων ἀφοσίωσιν, δὲν συμπεριλαμβάνει ἐν τῇ μομφῇ καὶ τοὺς Στρατιώτας, ἐξ ἐναντίας μάλιστα συνιστᾷ τὰ γυμνάσιά των ὡς ἀπαραίτητα εἰς τὴν στρατιωτικὴν μόρφωσιν παντὸς Γάλλου εὐπατρίδου.

Μεταξὺ Ἑλβετῶν καὶ Στρατιωτῶν ἐπικρατεῖ ἡ ἀμοιβαιότης ἐκείνη τῆς ἐκτιμήσεως, ἡ διακρίνουσα τοὺς ἀληθῶς γενναίους. Ἐνεοὶ ἐκ θαυμασμοῦ θεωροῦσιν ἐν Γενούῃ τοὺς Στρατιώτας προσβάλλοντας τὸν ἐχθρικὸν προμαχῶνα, καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ διαρκεῖ ἡ φοβερὰ προσβολὴ «φιλοῦσιν οἱ Ἑλβετοὶ τὸ χῶμα καὶ μένουσιν ἀκίνητοι μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους.» Εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς ἐκτιμήσεως οἱ ἐν Μαριναῖς ἀγωνισθέντες κατ' αὐτῶν Στρατιῶται, τοὺς ἀποκαλοῦσι «παλληκάρια, λέοντας μανισμένους, τεχνίτας εἰς τὸ μάχεσθαι, πολεμικούς, κι' ἀνδρείους».

Συλλαβὼν ὁ Μερκούριος τριακοσίους Ἑλβετούς, δὲν περιάγει καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τούτους ὠπισθοδεμένους εἰς τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀμέσως τοὺς ἐλευθεροῖ καὶ γενναίως φιλοδωρήσας ἀποστέλλει εἰς τὰς πατρίδας των.

Εἴτε ἐν Ἀγγλίᾳ, εἴτε ἐν Γαλλίᾳ, εἴτε ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ καὶ Πολωνίᾳ πολεμοῦσιν οἱ Στρατιῶται, δὲν ἀποσπῶσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς πατρίδος. Οἱ παλαίστρατοι ἐπιστρέφοντες φέρουσιν εἰς τοὺς νέους καὶ γνώσεις καὶ πεῖραν καὶ ἰδίως τὰ ὁλονὲν τελειοποιούμενα πυροβόλα ὅπλα, εἰς χειρισμὸν τῶν ὁποίων γυμνάζουσιν αὐτούς. Οἱ ἁρματωλοὶ ἀντικαθιστῶσι τὸ τόξον διὰ τοῦ μακροῦ τουφεκίου τῶν Ἀργείων, οἱ δὲ ναυτικοὶ διὰ τοῦ τρομπονίου τῶν Καραβινῶν. Ἐν τῇ ξένῃ λησμονοῦνται αἱ τοπικαὶ ἀντιζηλίαι, ζωογονεῖται τὸ πατριωτικὸν αἴσθημα καὶ ῥιζοβολεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ χριστιανικὴ πίστις, ἡ μόνη παρηγορία τοῦ δούλου. Οἱ ἀπανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συρρεύσαντες ἐν Εὐρώπῃ λόγιοι καὶ ἔμποροι, οἱ διὰ παντὸς ἀποχαιρετήσαντες τὴν ἀπολεσθεῖσαν πατρίδα, μετ' ἐκπλήξεως ἀκούουσιν ὅτι τὸ δόρυ τοῦ Στρατιώτου τιμᾷ καὶ δοξάζει τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, καὶ προσπαθοῦσι νὰ γνωρίσωσι καὶ προσοικειωθῶσι τοὺς χρησίμους τούτους προστάτας τῆς δυστυχίας, τοὺς μέλλοντας ἐλευθερωτὰς τοῦ ζῶντος γένους. Πολεμῶν ἐν Γερμανίᾳ ὁ Δωριεὺς Διασωρῖνος παρακαλεῖ τὸν Μελάγχθωνα ἵνα ὑψώσῃ τὴν κραταιὰν φωνήν του καὶ ὑπὲρ τῆς δυστυχοῦς Ἑλλάδος, ὁ δ' αὐτὸς Στρατιώτης προσενεγκὼν εἰς Φίλιππον τὸν Ε' ὡραῖον κώδικα τῶν Στρατηγικῶν τοῦ Αἰλιανοῦ τὸν ἱκετεύει ἵνα ἐλευθερώσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιλέγων· «ἐνθυμοῦ τὰς Ἀθήνας (μνώεο Κεκρωπίης)».

[1]) Sanuto Diarii, VI, σελ. 174.

(Ἕπεται τὸ τέλος) Κ. ΣΑΘΑΣ

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ. — Μετάφρασις Α. Β.)

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΙΗ'

Ἡ Καρολίνα ἐξεπλάγη, μὴ βλέπουσα ἐπανερχόμενον τὸν μαρκήσιον, καὶ ἀπεσύρθη ἐκ τῶν πρώτων, πειθομένη ὅτι δὲν εἶχεν ἀπατηθῆ, πιστεύσασα ὅτι ταχέως ἤθελεν ἐκεῖνος γίνει πάλιν κύριος ἑαυτοῦ. Οὐδόλως ἐμάντευε τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ Κ. Δαργλὰδ εἶχε κατασκόπους ἐν τῷ χορῷ, κ' ἕνα ἰδίως μεταξὺ αὐτῶν, γραμματέα πρεσβείας, ὅστις ἤλπιζε νὰ τὴν νυμφευθῇ, καὶ ὅστις τὴν ἐπαύριον εὐθὺς πρωΐαν τῇ ἀνήγγειλε τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν τῆς *συντρόφου δεσποινίδος*. Τὸ περιπαθὲς ἦθος τοῦ μαρκησίου δὲν εἶχε διαφύγει τὴν ὀξυδέρκειαν τῆς κακεντρεχείας, ὁ δὲ νεαρὸς διπλωμάτης εἶχε μάλιστα ὀσφρανθῆ σπουδαῖόν τινα διάλογον μεταξὺ τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς μητρός του καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεχώρησαν ὁμοῦ τῆς αἰθούσης.

Ἡ Λεοντία ἐφάνη ἀκροασθεῖσα τὴν *ἀναφορὰν* ταύτην μετὰ πλήρους ἀδιαφορίας. Διενοήθη ὅμως, ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ ἐνεργήσῃ, καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐφάνη παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχετο πρὸς αὐτὴν ἡ Καρολίνα.

— Μίαν στιγμήν, ἀγαπητή μου φίλη, τῆς εἶπεν· ἄφησέ με νὰ εἰσέλθω πρώτη· εἶνε ὑπόθεσις κατεπείγουσα· πρόκειται περὶ βοηθείας πτωχῶν ἀνθρώπων, οἵτινες θέλουν νὰ μείνωσιν ἄγνωστοι.

Μόλις δὲ μείνασα μόνη μετὰ τῆς μαρκησίας, ἐζήτησε παρ' αὐτῆς συγγνώμην ὅτι ἐν ἡμέραις χαρᾶς ἤρχετο νὰ τῇ ὁμιλήσῃ περὶ πτωχῶν.

— Τώρα τοὐναντίον εἶνε ἡμέρα τῶν πτωχῶν, ἀπήντησεν ἡ γενναία γυνή. Εἰπέτε μου. Μεγάλη χαρά μου θὰ ἦνε νὰ δύναμαι τώρα νὰ κάμνω περισσότερον καλὸν παρ' ἄλλοτε.

Ἡ Λεοντία εἶχεν ἐξαίρετα παρεσκευασμένην τὴν πρόφασιν αὐτῆς. Ἀφοῦ ἐξέθηκε τὴν αἴτησίν της κ' ἐνέγραψε τὴν μαρκησίαν εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομῶν, προσεποιήθη ὅτι ἤθελε ν' ἀπέλθῃ ταχέως, ἵνα προκαλέσῃ τὴν μαρκησίαν νὰ τὴν κρατήσῃ. Περιττὸν δὲ νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ἐπιτηδείων περιστροφῶν, δι' ὧν ἡ μοχθηρία της ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τὸ κύριον τῆς συνομιλίας ἀντικείμενον. Τὰς ἀτιμίας ταύτας τῆς καρδίας, κοινοτάτας δυστυχῶς, ἐνθυμοῦνται πάντες ὅσοι ᾐσθάνθησαν τὰ σκληρὰ των ἀποτελέσματα, ὀλίγιστοι δὲ εἶνε δυστυχῶς οἱ λησμονηθέντες ὑπὸ τῆς συκοφαντίας.

Ἔγεινε φυσικῶς λόγος περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ Γαετάνου καὶ τῶν προτερημάτων τῆς νεαρᾶς δουκίσσης.

— Τὸ καλλίτερόν της προτέρημα κατ' ἐμέ, εἶπεν ἡ Λεοντία, εἶνε ὅτι δὲν ζηλεύει κανένα, οὐδ' αὐτήν... Συγγνώμην! παρ' ὀλίγον μοῦ ἔφευγε τὸ ὄνομα.

Ἐπανέλαβε δὲ τρὶς τὸ πρᾶγμα ἀρνουμένη πάντοτε νὰ εἰπῇ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ὅπερ ἤρχιζε ν' ἀνησυχῇ τὴν μαρκησίαν. Τέλος τῆς διέφυγε καὶ τὸ ὄνομα, ἦτο δὲ τὸ ὄνομα τῆς Καρολίνας.

Κ' ἔσπευσε μὲν νὰ τὸ ἀνακαλέσῃ, λέγουσα ὅτι ὠλίσθησεν ἡ γλῶσσα της. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐντὸς δέκα λεπτῶν ἡ μαρκησία περιέστη εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀκούσῃ αὐτὴν ὁρκιζομένην, ὅτι εἶχεν ἰδεῖ, ἰδίοις ὄμμασιν, ἐν Σεβάλ, τὸν δοῦκα συνοδεύοντα περὶ τὰ χαράγματα τὴν Καρολίναν εἰς τὸ οἴκημά της, κρατοῦντα τὰς χεῖράς της διὰ τῶν χειρῶν του, καὶ ὁμιλοῦντα πρὸς αὐτὴν μετὰ διαχύσεως ἐπὶ τρία ὅλα λεπτά, κάτω τῆς κλίμακος τῆς Ἀλώπεκος.

Μετὰ τοῦτο δὲ ἀπῄτησεν ἐνόρκως παρὰ τῆς μαρκησίας — ἧς ἐγνώριζε πόσην σοβαρότητα εἶχον οἱ λόγοι — νὰ μὴ τὴν προδώσῃ, νὰ μὴ δημιουργήσῃ ἐχθροὺς εἰς αὐτήν, ἥτις οὐδέποτε εἶχεν ἐχθρούς, λέγουσα ὅτι φοβερὰ ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἐπιμονὴν ἐκείνην τῆς μαρκησίας, ἥτις ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀποκαλύψῃ ὅ,τι δὲν ἤθελεν, ὅτι καλλίτερα θὰ ἔκαμνε νὰ παρακούσῃ, ὅτι ἠγάπα ἀληθῶς τὴν Καρολίναν, ἀλλ' ὅτι τέλος πάντων, ἀφοῦ αὐτὴ εἶχεν ἐγγυηθῆ περὶ τῶν ἠθῶν της, τὸ καθῆκόν της ἦτο νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι εἶχεν ἀπατηθῆ.

— Καλὲ δὲν εἶνε τίποτε! εἶπεν ἡ μαρκησία, ἐντελῶς κυρία ἑαυτῆς, ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἀσήμαντα πράγματα. Ἠμπορεῖ νὰ ἦτο φρονιμωτάτη καὶ νὰ ἐνέδωσεν εἰς τὸν ἀκαταμάχητον αὐτὸν δοῦκα. Εἶνε πολὺ ἐπιτήδειος αὐτός! Μὴ φοβῆσθε τίποτε! Θὰ προσποιηθῶ ἐντελῆ ἄγνοιαν, καὶ θὰ ἐνεργήσω ἐν ἀνάγκῃ ὅπως πρέπει, χωρὶς νὰ φανῇ.

Ὅτε εἰσῆλθεν ἡ Καρολίνα, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο ἡ Λεοντία, τῇ ἔτεινεν αὐτὴ εὐθύμως τὴν χεῖρα, λέγουσα ὅτι ἡ φήμη τῆς χθεσινῆς της ἐπιτυχίας εἶχε φθάσει καὶ εἰς τὰς ἀκοάς της, καὶ ὅτι τὴν συνέχαιρεν ἐγκαρδίως.

Ἡ Καρολίνα εὗρε τὴν μαρκησίαν τοσοῦτον ὠχρὰν, ὥστε ἀνησύχησεν, ὅτε δὲ τὴν ἠρώτησε τὸν λόγον, ἔλαβε ψυχροτάτην ἀπάντησιν.

— Εἶνε ἀπὸ τὴν κούρασιν αὐτῶν τῶν καθημερινῶν ἑορτῶν, τῇ εἶπε. Θὰ περάσῃ. Κάμετέ μου τὴν χάριν νὰ μ' ἀναγνώσετε τὰς ἐπιστολάς μου.

Ἐνῷ ἡ Καρολίνα ἀνεγίνωσκεν, ἡ μαρκησία δὲν ἤκουεν. Ἐσυλλογίζετο τί νὰ εἰπῇ. Κατέστελλεν ἐν τῇ καρδίᾳ της βαθυτάτην κατὰ τῆς κόρης ἐκείνης ἀγανάκτησιν καὶ σφοδροτάτην λύπην διὰ τὸ τραῦμα ὅπερ ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ὁ μαρκήσιος. Πρὸς τὸ μητρικὸν δὲ τοῦτο ἄλγος ἀνεμίγνυτο ἐν τούτοις ἡ ἀκουσία χαρὰ τῆς ἐξ εὐγενῶν κυρίας, ὅτι ἐλύετο τῆς δοθείσης πικρᾶς συναινέσεως, ἣν μετὰ φρίκης ἀνελογίζετο ἀπὸ δώδεκα ἤδη ὡρῶν.

Ὅτε τέλος ἀπεφάσισε, διέκοψεν ἀποτόμως τὴν ἀναγνώστριαν καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ψυχρότατα:

— Ἀρκεῖ, δεσποινὶς Σαὶν-Ζενέ. Ἔχω νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ σοβαρῶν πραγμάτων. Εἷς τῶν υἱῶν μου, περιττὸν νομίζω νὰ εἰπῶ ποῖος, ἐφάνη αἰσθανθεὶς πρὸς ὑμᾶς ἐσχάτως αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐνεθαρρύνατε, ὑποθέτω;

Ἡ Καρολίνα κατέστη ὠχροτέρα τῆς μαρκησίας. Ἀλλ' ἀτάραχον ἔχουσα τὴν συνείδησιν, ἀπήντησεν ἀδιστάκτως:

— Ἀγνοῶ τί μὲ λέγετε, κυρία. Κανεὶς τῶν υἱῶν σας δὲν μοῦ ἐξέφρασε ποτὲ αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ μὲ φοβίσῃ σπουδαίως.

Ἡ μαρκησία ὑπέλαβε τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἀναίσχυντον ψεῦδος. Ἠκόντισε πρὸς τὴν ταλαίπωρον κόρην βλέμμα περιφρονήσεως, καὶ ὑπέλαβεν·

— Δὲν σᾶς ὁμιλῶ περὶ τοῦ δουκός. Περὶ αὐτοῦ εἶνε περιττὴ πᾶσα ἀπολογία σας.

— Οὔτε κατ' αὐτοῦ ἔχω παράπονον οὔτε κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀπήντησεν ἡ Καρολίνα.

— Τὸ πιστεύω! εἶπεν ἡ μαρκησία κ' ἐμειδίασε μετὰ φοβερᾶς περιφρονήσεως. Ἀλλ' ἐγὼ θὰ εἶχα μεγάλα παράπονα, ἂν εἴχετε τὴν ἀξίωσιν...

Ἡ Καρολίνα διέκοψε τὴν μαρκησίαν μεθ' ὁρμῆς, ἣν δὲν κατώρθωσε νὰ καταστείλῃ:

— Καμμίαν ἀξίωσιν δὲν εἶχα ποτέ μου, ἀνεφώνησε, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ ὁμιλῇ ὡς ἂν ἦμην ἔνοχος ἢ καὶ ἁπλῶς κἂν γελοία!.. Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, προσέθηκε βλέπουσα τὴν μαρκησίαν περίτρομον ἐκ τῆς παραφορᾶς της. Σᾶς διέκοψα,.. σᾶς ἀπήντησα κατὰ τρόπον ἀπρεπῆ!... Μὲ συγχωρεῖτε. Σᾶς ἀγαπῶ, σᾶς εἶμαι ἀφωσιωμένη μέχρι θυσίας τῆς ζωῆς μου. Δι' αὐτὸ μία μόνη ἁπλῆ σας ὑποψία μὲ πειράζει τόσον, ὥστε μοῦ ταράττει τὸν νοῦν... Ἀλλ' ὀφείλω νὰ κρατηθῶ.. καὶ θὰ κρατηθῶ!.. Βλέπω ὅτι ὑπάρχει παρεννόησίς τις μεταξύ μας. Λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ ἐξηγηθῆτε... ἢ νὰ μ' ἀνακρίνετε. Θ' ἀπαντήσω μ' ὅσην ἀταραξίαν μοῦ εἶνε δυνατόν.

—Ἀγαπητή μου Καρολίνα, εἶπεν ἡ μαρκησία πραϋνθεῖσα, δὲν σᾶς ἀνακρίνω, σᾶς εἰδοποιῶ ἁπλῶς. Δὲν ἔχω πρόθεσιν νὰ σᾶς εὕρω ἔνοχον οὔτε νὰ σᾶς λυπήσω δι' ἀνωφελῶν ἐρωτήσεων. Ἦσθε κυρία τῆς καρδίας σας...

— Ὄχι, κυρία, δὲν ἤμην...

— Ἔστω· τότε σᾶς ἐξέφυγε χωρὶς νὰ τὸ θέλετε! εἶπεν ἡ μαρκησία, ἀναλαμβάνουσα τὴν εἰρωνικὴν αὐτῆς περιφρόνησιν.

— Ὄχι, μυριάκις ὄχι! ὑπέλαβεν ἐντόνως ἡ Καρολίνα· δὲν ἐννόουν αὐτό. Γνωρίζουσα ὅτι μοῦ ἦτο ἀπηγορευμένον, ἐκ πολλῶν καθηκόντων ἐπίσης σοβαρῶν νὰ τὴν διαθέσω, δὲν τὴν ἔδωκα εἰς κανένα!

Ἡ μαρκησία ἐθεώρησε τὴν Καρολίναν μετ' ἐκπλήξεως.

— Τί ὡραῖα ψεύδεται! διενοήθη.

Εἶτα δ' ἐσκέφθη, ὅτι, καθόσον ἀπέβλεπε τὸν δοῦκα, ἡ πτωχὴ ἐκείνη κόρη δὲν ἦτο ἠναγκασμένη νὰ ἐξομολογηθῇ, ὅτι ἡ πρὸς αὐτὸν παροδική της συμπάθεια δὲν ἔπρεπε κἂν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ἀφοῦ ὁπωσδήποτε δὲν περιήγαγεν ἐκεῖνον εἰς ἀμηχανίαν οὐδ' ἐγέννησε δικαιώματα δυνάμενα νὰ ζημιώσωσι τὸν γάμον του.

Ἡ ἰδέα αὐτή, πρῶτον ἤδη ἐπερχομένη εἰς τὸν νοῦν τῆς μαρκησίας, μετέβαλεν αἰφνιδίως τὰς διαθέσεις αὐτῆς. Βλέπουσα δέ, ὅτι ἡ σιωπή της κατελύπει τὴν Καρολίναν, ἧς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπλήρουν δάκρυα φλογερά, ἀνέλαβε τὴν πρὸς αὐτὴν φιλίαν της καὶ ἠσθάνθη νέαν, ἄλλου εἴδους, ὑπόληψιν πρὸς αὐτήν.

— Συγχωρήσατέ με, ἀγαπητή μου, τῇ εἶπε τείνουσα πρὸς αὐτὴν τὰς χεῖρας. Σᾶς ἐπείραξα,.. ἐξεφράσθην κακῶς. Ὑπῆρξα ἴσως καὶ ἄδικος πρὸς στιγμήν. Κατὰ βάθος σᾶς γνωρίζω καλλίτερα παρ' ὅσον ὑποθέτετε, καὶ ἐκτιμῶ πολὺ τὴν διαγωγήν σας. Εἶσθε ἀφιλοκερδής, φρόνιμος, γενναία καὶ σώφρων. Ἂν σᾶς συνέβη... νὰ συγκινηθῆτε κἄπως περισσότερον παρ' ὅσον ἔπρεπε — χάριν τῆς εὐτυχίας σας—ἐκ τινων ἐπιμόνων περιποιήσεων,... εἶνε οὐχ ἧττον βέβαιον ὅτι ὑπήρξατε πάντοτε πρόθυμος νὰ θυσιασθῆτε ἐν ἀνάγκῃ, καὶ ὅτι καὶ πάλιν, ὑποθέτω, θὰ ἦσθε πρόθυμος νὰ τὸ κάμετε:

Ἡ Καρολίνα δὲν ἐνόει οὐδὲ ἠδύνατο νὰ νοήσῃ ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι περιεῖχον ὑπαινιγμοὺς περὶ τοῦ γάμου τοῦ Γαετάνου. Ἐνόμισεν ὅτι περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του μόνον ἐπρόκειτο. Ἐπειδὴ δὲ συνείδησιν εἶχεν, ὅτι ἔπραξε πάντοτε αὐστηρῶς τὸ καθῆκόν της, ἔκρινεν ὅτι ἡ μαρκησία δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀναδιφᾷ τὰ ἀλγεινὰ τῆς ψυχῆς της μυστήρια.

—Δὲν μοῦ ἐδόθη ποτὲ ἀφορμὴ νὰ θυσιάσω τίποτε! ἀπήντησεν ὑπερηφάνως. Ἂν ἔχετε τίποτε νὰ μὲ διατάξετε, εἰπέτε το κυρία, καὶ μὴ ὑποθέσετε ὅτι θὰ ἦνε μέγα κατόρθωμα νὰ σᾶς ὑπακούσω.

—Θέλετε νὰ εἰπῆτε .... λέγετε, φιλτάτη μου, ὅτι δὲν συνεμερίσθητε ποτὲ τὰ πρὸς ὑμᾶς αἰσθήματα τοῦ μαρκησίου;

— Δὲν τὰ ἔμαθον ποτέ!

— Δὲν τὰ ἐμαντεύσατε;

— Ὄχι, κυρία, καὶ δὲν τὰ πιστεύω. Τίς σᾶς εἶπε τὸ ἐναντίον; Ὄχι αὐτὸς βέβαια.

— Μὲ συγχωρεῖτε, αὐτὸς ἀκριβῶς. Βλέπετε πόσην ἐμπιστοσύνην σᾶς ἔχω! Σοῦ λέγω τὴν ἀλήθειαν... παραδίδομαι ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν μεγαλοψυχίαν σας. Ὁ υἱός μου σᾶς ἀγαπᾷ καὶ πιστεύει ὅτι δύνασθε νὰ τὸν ἀγαπήσετε.

— Ὁ Κ. μαρκήσιος ἠπατήθη παραδόξως, ἀπήντησεν ἡ Καρολίνα, πειραχθεῖσα ἐκ τῆς ὁμολογίας ἐκείνης, ἥτις οὕτω γινομένη ἦτο σχεδὸν προσβολή.

— Ἄ! λέγετε τὴν ἀλήθειαν, τὸ βλέπω, ἀνέκραξεν ἡ μαρκησία, ἀπατηθεῖσα ἐκ τῆς ὑπερηφανείας τῆς δεσποινίδος Σαὶν-Ζενέ· θέλουσα δὲ νὰ κερδήσῃ αὐτὴν ἐντελῶς διὰ τῆς φιλοτιμίας, τὴν ἠσπάσθη εἰς τὸ μέτωπον καὶ προσέθηκεν:

— Εὐχαριστῶ, κόρη μου! Οἱ λόγοι σας μοῦ ἔδωκαν νέαν ζωήν! Εἴσθε εἰλικρινὴς καὶ ἡ εὐγένεια τῆς καρδίας σας δὲν θέλει νὰ παίξῃ μὲ τὴν ἡσυχίαν τῆς ζωῆς μου, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῆς ὑποψίας μου. Δότε μου λοιπὸν τὴν ἄδειαν νὰ εἰπῶ εἰς τὸν υἱόν μου τὸν Οὐρβανόν, ὅτι εἶδεν ὄνειρον, καὶ ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς εἶνε ἀδύνατος, ὄχι ἕνεκα τῆς ἰδικῆς μου ἀλλὰ τῆς ἰδικῆς σας θελήσεως.

Ὁ ἄφρων αὐτὸς λόγος ἐφώτισε τὴν Καρολίναν.

Κατενόησε τὴν θαυμασίαν ἀβρότητα, ἥτις εἶχε παρορμήσει τὸν μαρκήσιον ν' ἀποταθῇ εἰς τὴν μητέρα του πρῶτον, πρὶν ἢ ἐκδηλώσῃ εἰς αὐτὴν τὸ πάθος του. Δὲν κατεχράσθη ὅμως τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην, διότι εἶδε πόσον ἡ μαρκησία ἀπέκρουε τὴν ἰδέαν τοῦ γάμου των. Ἀπέδωκε τὴν αὐστηρότητα ταύτην εἰς τὴν φιλοδοξίαν της, ἣν ἐγνώριζε καὶ ἣν ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἤδη προϊδεῖ. Οὐδ' ὑπώπτευσε κἂν ὅτι ἡ μαρκησία, ἀφοῦ εἶχεν ἤδη ἐνδώσει χωρὶς πολλῆς ἀντιστάσεως, ἀπέσυρε τὸν λόγον αὐτῆς μόνον διότι ἐπίστευεν εἰς κηλῖδα παραπτώματος.

—Κυρία Μαρκησία, ἀπήντησε μετά τινος αὐστηρότητος, ἐννοῶ ὅτι σεῖς οὐδέποτε πρέπει νὰ φανῆτε πταίουσα ἀπέναντι τοῦ υἱοῦ σας· τὸ καὶ ἐμὲ δὲ οὐδεμίαν μομφήν του ἔχω νὰ φοβηθῶ, ἀποποιουμένη τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ μοῦ προσφέρῃ. Εἰπέτε του ἑπομένως ὅ,τι νομίζετε πρέπον νὰ τοῦ εἰπῆτε. Δὲν θὰ ἦμαι παροῦσα διὰ νὰ σᾶς διαψεύσω.

— Πῶς! Θέλετε νὰ μ' ἀφήσετε; ἀνέκραξεν ἡ μαρκησία περίφοβος ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, ὅπερ δὲν προσεδόκα τόσον αἰφνίδιον, καίτοι ἐνδομύχως τὸ ἐπεθύμει. Ὄχι, ὄχι! ἀδύνατον! Θὰ κατεστρέφοντο τὰ πάντα... ὁ υἱός μου σᾶς ἀγαπᾷ μὲ πάθος... τοῦ ὁποίου δὲν φοβοῦμαι μὲν τὰς συνεπείας εἰς τὸ μέλλον, ἂν μὲ βοηθήσετε νὰ τὰς πολεμήσω, ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅμως τὴν ζωηρότητα κατὰ τὴν πρώτην στιγμήν. Θὰ σᾶς ἀκολουθήσῃ ἴσως... εἶνε εὔγλωττος,.. θὰ κατανικήσῃ τὴν ἀντίστασίν σας, θὰ σᾶς φέρῃ ὀπίσω, καὶ θὰ ἠναγκαζόμην τότε νὰ τοῦ εἰπῶ ὅ,τι δὲν θέλω νὰ τοῦ εἰπῶ ποτέ!

— Δὲν θέλετε νὰ τοῦ εἰπῆτε ποτὲ ὄχι! ὑπέλαβεν ἡ Καρολίνα, πλανωμένη πάντοτε καὶ οὐδόλως αἰσθανομένη ἀπειλοῦν αὐτὴν τὸ δῆθεν παράπτωμά της. Πρέπει νὰ τοῦ τὸ εἰπῶ ἐγώ; Ἔστω, θὰ τοῦ γράψω, καὶ τὴν ἐπιστολήν μου θὰ τοῦ τὴν δώσετε σεῖς.

— Ἀλλ' ἡ λύπη του.. ἡ ὀργή του ἴσως.. δὲν τὰς συλλογίζεσθε;

— Ἀφήσατέ με νὰ φύγω, κυρία! ἀπήντησε ζωηρῶς ἡ Καρολίνα, ἣν ἡ ἰδέα τῆς λύπης αὐτῆς συνεκίνησε μέχρις ἐγκάτων. Δὲν ἦλθα ἐδῶ διὰ νὰ ὑποφέρω τόσον! Ὅταν μ' ἔστειλαν ἐδῶ, δὲν μοῦ εἶπαν κἂν ὅτι ἔχετε υἱούς. Ἀφῆτέ με νὰ φύγω χωρὶς ταραχὴν καὶ χωρὶς μομφήν. Δὲν θὰ ἰδῶ ποτὲ πλέον τὸν Κ. μαρκήσιον Βιλλεμέρ,... αὐτὸ μόνον ἠμπορῶ νὰ σᾶς ὑποσχεθῶ. Ἂν μ' ἀκολουθήσῃ...

— Μὴν ἀμφιβάλλετε! Δι' ὄνομα θεοῦ, ὁμιλεῖτε σιγώτερα,... μὴ σᾶς ἀκούσῃ κανείς! Ἂν σᾶς ἀκολουθήσῃ, τί θὰ κάμετε;

— Δὲν θὰ ἦνε δυνατὸν νὰ μ' ἀκολουθήσῃ. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ κανονίσω τὰ περὶ τούτου κατὰ τὴν φρόνησίν μου. Μετὰ μίαν ὥραν, θὰ ἐπιστρέψω νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω, κυρία μαρκησία.

Κ'

Ἡ Καρολίνα ἐξῆλθε τοσοῦτον ἀποφασιστικῶς καὶ ἀδιστάκτως, ὥστε ἡ κυρία Βιλλεμὲρ δὲν ἐτόλμησε νὰ προσθέσῃ λέξιν, ἵνα τὴν κρατήσῃ. Ἠσθάνετο ὅτι ἦτο ἐξωργισμένη καὶ προσβεβλημένη, ἐμέμφθη δ' ἑαυτὴν ὅτι τοσοῦτον πολὺ τῆς ὑπέδειξεν ὅτι τὰ *ἐγνώριζεν ὅλα*, ἐνῷ ἡ ταλαίπωρος γραῖα οὐδὲν ἐγνώριζεν, ἀφοῦ δὲν ἔβλεπε τὸν ἀληθῆ ἔρωτα τῆς Καρολίνας.

Τοὐναντίον μάλιστα προσεπάθησε νὰ πεισθῇ, ὅτι ἡ Καρολίνα ἠγάπα πάντοτε τὸν δοῦκα, ὅτι εἶχε θυσιασθῆ εἰς τὴν εὐτυχίαν του, καὶ ὅτι ἴσως, ὡς κόρη πρακτική, εἶχεν ἀποδεχθῆ τοὺς ὅρους του καὶ προσεδόκα τὴν ἀνάκτησιν τῆς φιλίας του μετὰ τὴν πάροδον τοῦ μηνὸς τοῦ μέλιτος. « Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐσκέφθη ἡ μαρκησία, θὰ ἦτο ἐπικίνδυνον νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν. Ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν ἠδύνατο νὰ καταστραφῇ ἡ εὐτυχία τῶν νεονύμφων μου. Ἀλλ' ἐν τούτοις θὰ ἦτο πολὺ πρόωρος ἡ ἀπότομος αὐτὴ ἀναχώρησίς της. Ὁ μαρκήσιος θὰ γίνῃ ἔξω φρενῶν! Θὰ ἡσυχάσῃ ὅμως ἐλπίζω, θὰ κάμῃ τὰ σχέδιά της, καὶ ὅταν ἔλθῃ νὰ μοῦ τὰ ὑποβάλῃ, θὰ τὴν πείσω νὰ δεχθῇ τὰ ἰδικά μου ».

Ἐπὶ μίαν ὥραν ἡ μαρκησία ἔκαμε τὰ σχέδιά της.

Θὰ ἔβλεπε τὸν υἱόν της τὸ ἑσπέρας, ὡς ἦτο συμπεφωνημένον, καὶ θὰ τῷ ἔλεγεν ὅτι ἐξήτασε τὰς διαθέσεις τῆς Καρολίνας καὶ ὅτι τὴν εὗρε ψυχρὰν πρὸς αὐτόν. Θ' ἀπέφευγεν ὅμως ἐπί τινας ἡμέρας τὴν ὁριστικὴν ἐξήγησιν. Θὰ ἐκέρδαινεν οὕτω καιρόν, καὶ θὰ κατέφερε τὴν Καρολίναν νὰ τὸν ἀποθαρρύνῃ αὐτὴ ἡ ἰδία, ἠπίως ὅμως καὶ φρονίμως. Ἐπίστευσεν οὕτω, ὅτι ἦτο κυρία πλέον τῶν πραγμάτων, ὅτε παρετήρησεν ὅτι ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει καὶ ἡ Καρολίνα δὲν ἐφαίνετο. Τὴν ἐζήτησεν, ἔμαθε δὲ ὅτι εἶχεν ἐξέλθει ἐφ' ἁμάξης μ' ἕν μικρὸν δέμα, καὶ ὅτι ἀφῆκε δι' αὐτὴν τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

«Κυρία μαρκησία,

» Λαμβάνω τὴν λυπηρὰν εἴδησιν ὅτι ἓν τῶν τέκνων τῆς ἀδελφῆς μου ἀσθενεῖ βαρέως. Συγχωρήσατέ μου νὰ δράμω, χωρὶς νὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἄδειαν. Ἔχετε κόσμον. Ἔπειτα γνωρίζω πόσον εἶσθε καλή. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ἀπουσίαν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν. Αὔριον τὸ ἑσπέρας θὰ ἐπιστρέψω. Δέχθητε τὴν ἔκφρασιν τοῦ τρυφεροῦ καὶ βαθέος σεβασμοῦ μου.

Καρολίνα».

— Λαμπρά! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ μαρκησία μετὰ στιγμιαίαν ἔκπληξιν. Ἐνεργεῖ κατὰ τὰς ἰδέας μου. Κερδίζω τοιουτοτρόπως τὴν πρώτην ἑσπέραν, ἥτις εἶνε βεβαίως καὶ ἡ δυσκολωτέρα. Ὑποσχομένη ὅτι ἐπιστρέφει αὔριον, ἐμποδίζει τὸν υἱόν μου νὰ τρέξῃ εἰς τὴν Ἐτάμπην. Αὔριον δὲ ἴσως θὰ εὕρῃ νέαν ἄλλην πρόφασιν διὰ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ. Ἀλλὰ προτιμῶ νὰ μὴ γνωρίζω τί θὰ κάμῃ. Δὲν θὰ φοβοῦμαι τοιουτοτρόπως νὰ προδώσω εἰς τὸν μαρκήσιον τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ ἑσπέρα ἐν τούτοις ἔφθασε ταχύτερον ἢ ὅσον ἐπεθύμει καὶ οἱ φόβοι της ηὔξησαν ὅτε εἶδε πλησιάζουσαν τὴν ὥραν τοῦ κοινοῦ γεύματος. Ἂν ἡ Καρολίνα ἔφευγεν ἀληθῶς ἀπωτέρω τῆς Ἐτάμπης, ἔπρεπε νὰ κερδίσῃ καιρὸν ἡ μαρκησία. Καὶ τοιουτοτρόπως ἀπεφάσισε νὰ ψευσθῇ.

Δὲν ὡμίλησεν εἰς τὸν υἱόν της πρὶν ἢ καθίσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ προσεπάθησε νὰ ἦνε πάντοτε ἐν μέσῳ κόσμου. Ἦτο μέγα, ἐπίσημον γεῦμα. Μὴ δυναμένη ὅμως νὰ ὑποστῇ τὸ ἐναγώνιον βλέμμα, ὅπερ προσήλου ἐπ' αὐτὴν ὁ υἱός της, εἶπε, πρὶν καθίσῃ, εἰς τὴν νεαρὰν δούκισσαν, οὕτως ὥστε ν' ἀκουσθῇ παρὰ τοῦ μαρκησίου:

— Ἡ δεσποινὶς Σαὶν-Ζενὲ δὲν θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ γεῦμα. Ἔχει εἰς τὸ μοναστήριον ἀσθενῆ μίαν μικράν της ἀνεψιάν, καὶ μοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ τὴν ἰδῇ.

Εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα ὁ μαρκήσιος, ὅστις ὑφίστατο μαρτύριον, προσεπάθησε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὴν μητέρα του, ἀλλ' ἐκείνη τὸν ἀπέφυγε καὶ πάλιν. Βλέπουσα ὅμως ὅτι ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ, ἔνευσεν εἰς αὐτὸν νὰ πλησιάσῃ, καὶ τοῦ εἶπεν εἰς τὸ οὖς:

— Δὲν ὑπῆγεν εἰς τὸ μοναστήριον, ἀλλ' εἰς τὴν Ἐτάμπην.

— Καὶ διατὶ πρὸ μικροῦ εἴπατε ἀλλέως;

— Ἠπατώμην. Δὲν εἶχα ἀναγνώσει καλὰ τὴν ἐπιστολήν της, τὴν ὁποίαν ἀπόψε μοῦ ἔδωκαν. Δὲν πρόκειται περὶ τῆς μικρᾶς, ἀλλὰ περὶ ἄλλου παιδίου. Αὔριον ὅμως τὸ πρωὶ ἐπιστρέφει. Ἔλα! δὲν εἶνε τίποτε ἐπίφοβον! Πρόσεχε, υἱέ μου! ἡ τεταραγμένη μορφή σου ἐκπλήττει ὅλον τὸν κόσμον. Εἶνε παντοῦ κακοὶ ἄνθρωποι. Φαντάσου νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι ζηλοτυπεῖς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου! Γνωρίζουν ὅτι κατ' ἀρχὰς περὶ σοῦ ἰδίως...

— Καλὲ ποῖος τὰ συλλεγίζεται αὐτά, μητέρα! Μοῦ κρύπτετε κάτι! Ἡ Καρολίνα εἶνε ἀσθενής. Εἶν' ἐδῶ, εἶμαι βέβαιος! Δότε μου τὴν ἄδειαν νὰ ἐρωτήσω ἐκ μέρους σας...

— Θέλεις λοιπὸν νὰ τὴν ἐκθέσῃς; Δὲν εἶνε τὸ καλλίτερον μέσον νὰ τὴν διαθέσῃς εὐνοϊκῶς...

— Εἶνε λοιπὸν πολὺ ἀσθενής;... Μητέρα, τῆς ὡμίλησες!...

— Ὄχι, δὲν τὴν εἶδα. Ἔφυγε σήμερον τὸ πρωί...

— Πρὸ ὀλίγου ἐλέγατε, ὅτι ἡ ἐπιστολή της ἦτον αὐτῆς τῆς ἑσπέρας.

— Μοῦ τὴν ἔφερεν... πρὸ μικροῦ, δὲν εἰξεύρω πότε. Ἀλλ' αὐταὶ αἱ ἐρωτήσεις σου υἱέ μου μὲ προσβάλλουν! Κάμε μου τὴν χάριν, ἡσύχασε,... μᾶς βλέπουν!

Ἡ ταλαίπωρος μήτηρ δὲν ἤξευρε νὰ ψευσθῇ. Ὁ τρόμος καὶ τὸ ἄλγος τοῦ υἱοῦ της μετεδίδοντο εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ψυχήν, καὶ ἐπὶ μίαν ὅλην ὥραν ἀντέστη κατ' αὐτοῦ τοῦ θεάματος. Ὁσάκις ἐκεῖνος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν θύραν, τὸν παρηκολούθει περίφοβος διὰ τοῦ βλέμματος, νομίζουσα ὅτι ἀνεχώρει. Τὰ βλέμματά των συνηντῶντο, καὶ ὁ μαρκήσιος ἔμενε, δεσμευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐναγωνίου ἤθους τῆς μητρός του. Ἐπὶ τέλους δὲν ἀντέσχεν ἡ μαρκησία. Κατάκοπος ὑπὸ τῶν συγκινήσεων εἰκοσιτεσσάρων ὅλων ὡρῶν, ἐκ τῆς τύρβης τῶν ἑορτῶν ἃς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἠθέλησε νὰ ζωογονήσῃ διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς εὐθυμίας της, ἰδίως δ' ἐκ τῶν ἀγώνων οὓς κατέβαλεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ γεύματος, ἵνα φανῇ ἀτάραχος, μετέβη εἰς τὰ δώματά της, κ' ἐλιποθύμησεν ἐκεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ μαρκησίου, ὅστις τὴν εἶχε παρακολουθήσει.

Ὁ Οὐρβανὸς παρέσχεν εἰς αὐτὴν τρυφερωτάτην θεραπείαν, μεμφόμενος ἑαυτὸν ὅτι τὴν ἐτάραξεν, ὁρκιζόμενος ὅτι αὐτὸς ἦτο ἐντελῶς ἡσυχος, καὶ ὑποσχόμενος νὰ μὴ τὴν ἐρωτήσῃ πλέον πρὶν ἢ συνέλθῃ. Ἠγρύπνησε παρ' αὐτῇ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ τὴν ἐπαύριον, βλέπων τὴν μητέρα του ἀναλαβοῦσαν ἐντελῶς, ἀπετόλμησε δειλάς

τινας ἐρωτήσεις. Ἐκείνη ἔδειξε πρὸς αὐτὸν τὸ γράμμα τῆς Καρολίνας, καὶ ὁ μαρκήσιος ἐνεκαρτέρησε περιμένων μέχρι τῆς ἑσπέρας. Τότε ἔφθασε νέα τῆς Καρολίνας ἐπιστολὴ ἐξ Ἐτάμπης, ἀγγέλλουσα ὅτι τὸ παιδίον ἦτο καλλίτερα, ἀλλ' ἔπασχε πάντοτε, καὶ ὅτι ἡ κ. Ἐδβὲρ ἐπεθύμει νὰ κρατήσῃ ἀκόμη τὴν Καρολίναν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας.

Ὁ μαρκήσιος ὑπεσχέθη νέαν εἰκοσιτετράωρον ὑπομονήν. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον, ἀπατήσας τὴν μητέρα του καὶ προσποιηθεὶς ὅτι ἤθελε συνοδεύσει εἰς τὸ δάσος τὸν ἀδελφόν του καὶ τὴν νύμφην του, ἀνεχώρησεν εἰς Ἐτάμπην.

Ἐκεῖ ἔμαθεν ὅτι ἡ Καρολίνα εἶχεν ἔλθει πραγματικῶς, ἀλλ' εἶχε καὶ πάλιν ἀναχωρήσει εὐθὺς εἰς Παρισίους, καὶ ὅτι τοιουτοτρόπως διεσταυρώθησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Εἰς τὸν μαρκήσιον ἐφάνη, ὅτι κατὰ τὴν ἄφιξίν του, ἥτις ἀληθῶς προσεδοκᾶτο, ἔκρυψαν ἓν τῶν παιδίων κ' ἐπέβαλον σιωπὴν εἰς τὰ ἄλλα. Ἠρώτησε περὶ τῆς ὑγείας τοῦ μικροῦ ἀσθενοῦς κ' ἐπεθύμησε νὰ τὸν ἰδῇ. Ἀλλ' ἡ Καμίλη ἀπήντησεν ὅτι ἐκοιμᾶτο, κ' ἐφοβεῖτο νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ. Ὁ Κ Βιλλεμὲρ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιμείνῃ καὶ ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς Παρισίους, σπουδαίως ἀμφιβάλλων περὶ τῆς εἰλικρινείας τῆς Κ. Ἐδβὲρ καὶ μὴ γνωρίζων πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἐπί τινας στιγμὰς ἀμήχανον ἠθός της.

Ἔδραμε πρὸς τὴν μητέρα του, ἀλλ' ἡ Καρολίνα δὲν εἶχε φανῆ. Ἴσως ἦτο εἰς τὸ μοναστήριον. Μετέβη ἐκεῖ καὶ τὴν ἀνέμεινε παρὰ τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν, μετὰ μιὰν δὲ ὥραν ἀπεφάσισε νὰ τὴν ζητήσῃ ἐκ μέρους τῆς κυρίας Βιλλεμὲρ. Τῷ ἀπήντησαν ὅτι δὲν τὴν εἶχον ἰδεῖ πρὸ πέντε ἡμερῶν. Ἐπέστρεψε τότε πάλιν εἰς τὸ μέγαρον Ξαιντράϊγ, καὶ ἀνέμεινε τὴν ἑσπέραν, καταστέλλων τὴν ταραχὴν αὐτοῦ, διότι ἡ μήτηρ του ἔπασχεν ἔτι. Τέλος τὴν ἐπαύριον, μὴ ἀντέχων πλέον, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας της ὀλολύζων καὶ ἱκετεύων αὐτὴν νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὴν Καρολίναν, ἣν ἐνόμιζεν κρυπτομένην εἰς τὸ μοναστήριον κατὰ διαταγήν της.

Ἡ κυρία Βιλλεμὲρ δὲν ἤξευρε πλέον καὶ αὐτὴ τί νὰ ὑποθέσῃ, καὶ ἤρχιζε ν' ἀνησυχῇ ὡς ὁ υἱός της. Ἐν τούτοις ἡ Καρολίνα δὲν εἶχε λάβει μεθ' ἑαυτῆς ἢ μικρὸν δέμα ἐνδυμάτων. Χρήματα βεβαίως δὲν εἶχε, διότι ἔστελλε κατ' ὀλίγον ὅ,τι ἐλάμβανεν εἰς τὴν οἰκογένειάν της. Εἶχε δὲ ἀφήσει τὰ κειμήλιά της, τὰ βιβλία της, καὶ δὲν ἠδύνατο ἑπομένως νὰ ἦνε μακράν.

Ἐνῷ ὁ μαρκήσιος ἐπέστρεφε καὶ πάλιν εἰς τὸ μοναστήριον φέρων ἐπιστολὴν τῆς μητρός του, ἥτις εἰλικρινῶς, νικηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἄλγους του, προσεπάθει νὰ τοῦ ἀνεύρῃ τὴν Καρολίναν, αὕτη, κεκαλυμμένη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, κατήργετο ταχυδρομικῆς ἁμάξης, ἐρχομένης ἀπὸ τὸ Βριούδ, καὶ φέρουσα μόνη τὸ δέμα της, κατηυθύνετο, διὰ τῆς γραφικωτάτης λεωφόρου τῆς πόλεως τοῦ Πουὺ ἐν Βελαί, πρὸς τὸν σταθμὸν ἄλλης μικρᾶς δημοσίας ἁμαξῆς, ἥτις ἀνεχώρει τὴν στιγμὴν ἐκείνην διὰ τὸ Ἰσενζώ.

Οὐδεὶς εἶδε τὸ πρόσωπόν της οὐδ' ἐπρόσεξεν εἰς αὐτήν. Οὐδεμίαν πληροφορίαν ἐζήτει κ' ἐφαίνετο γνωρίζουσα καλλιστα τὸν τόπον καὶ τὰς συνηθείας του.

Καὶ ὅμως πρώτην φορὰν τὸν ἐπεσκέπτετο· Ἀλλὰ πλήρης θάρρους, ἐνεργείας καὶ φρονήσεως, εἶχεν ἀγοράσει, ἐξελθοῦσα τῶν Παρισίων, ἕνα ὁδηγὸν καὶ ἓν σχέδιον τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας καὶ τῶν περιχώρων, ὅπερ ἐμελέτησε καθ' ὁδόν. Ἐπέβη λοιπὸν τῆς ἁμάξης τοῦ Ἰσενζώ, καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην ὅτι θὰ κατέβαινεν εἰς Βρίβ, ἤτοι εἰς μιᾶς λεύγης ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Πουύ. Φθᾶσα ἐκεῖ, ἀπέβη παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Λείγηρος, καὶ ἠφανίσθη χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ παρ' οὐδενὸς τὸν δρόμον της. Ἤξευρεν ὅτι ἔπρεπε νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ποταμὸν μέχρι τῆς συμβολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Γάνην, εἶτα δὲ νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸν Κόκκινον βράχον, ἀκολουθοῦσα τὸν παραῤῥέοντα χείμαρον καὶ προχωροῦσα ἐναντίον τοῦ ῥεύματός του μέχρι τοῦ πρώτου χωρίου. Δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀπατηθῇ. Εἶχεν οὕτω νὰ διατρέξῃ πεζῇ τριῶν περίπου λευγῶν δρόμον, ἔρημον, καὶ ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. Ἀλλ' ἡ ὁδὸς ἦτο ὁμαλή, καὶ ἡ σελήνη προέκυπτε φαεινὴ διὰ πυκνῶν λευκῶν νεφελῶν, ἃς δροσερὰ μαΐτις αὔρα ἐδίωκε πρὸς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος.

[Ἕπεται συνέχεια]

Τὰς ἡμέρας ταύτας ἐκδίδεται τὸ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων βραβευθὲν σύγγραμμα τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη «Περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐμπορίου». Ἐξ αὐτοῦ δημοσιεύομεν ἐνταῦθα λίαν ἐνδιαφέρον κεφάλαιον, τὸ περὶ τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου, εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως παραχωρηθὲν τῇ «Ἑστίᾳ».

Σ τ. Δ.

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ἡ ἀρχαία Κόρινθος, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, ηὐνοήθη ἐκτάκτως ὑπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων κατέχει σημαντικὴν θέσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ· ἡ ἐξαίρετος αὐτῆς θέσις τὴν κατέστησεν ἀγοράν, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ τότε πεπολιτισμένου κόσμου. Ἡ βασιλὶς αὕτη τοῦ ἐμπορίου καθημένη ἐπὶ δύο θαλασσῶν κατέστη ὄχι μόνον ἡ πλουσιωτάτη τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ καταστρεφομένη καὶ πυρπολουμένη, ἀνεγεννᾶτο πάντοτε λαμπρὰ καὶ πλουσία.

Ἡ μεταξὺ Κρήτης καὶ τῶν μεσημβρινῶν ἀκτῶν τῆς Πελοποννήσου ληγουσῶν κυρίως εἰς ἀκρωτήρια ἐκτεινομένη θάλασσα, ἦτο καὶ εἶναι θυελλώδης καὶ ἄξενος· διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον «Μαλέαν κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε». Τὸ ἄξενον

λοιπὸν ἀφ' ἑνὸς τῆς θαλάσσης ταύτης καὶ ἡ ἀπώλεια, ἣν ὑψίστατο τὸ ναυτικόν, ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν, ἢ τοὐναντίον ἐκ τῶν χωρῶν τούτων εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὸν Ἑλλήσποντον, τὸν Εὔξεινον, ἢ εἰς τὰ παράλια τῆς Θεσσαλίας, τῆς Μακεδονίας ἢ τῆς Θράκης, ἠνάγκαζον τοὺς ναυτιλλομένους νὰ προτιμῶσι νὰ προσορμίζωνται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Λεχαίου ἢ τῶν Κεγχρεῶν καὶ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἤτοι διὰ ξηρᾶς, νὰ μεταβιβάζωσι τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὴν ἑτέραν θάλασσαν, ἔνθα ταῦτα ἐπιβιβαζόμενα ἐπὶ ἄλλου πλοίου διηυθύνοντο εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Τὸ πρᾶγμα ὅμως τοῦτο συνεπῆγεν οὐ μικρὰς δαπάνας, φθορὰν καὶ ἀπώλειαν χρόνου· διὸ μετ' οὐ πολὺ κατώρθωσαν διὰ τοῦ *διόλκου*, ἤτοι ἐπὶ τροχιαστῆς ὁδοῦ, δι' ἁμαξῶν, ὡς ἀπεδείχθη σήμερον, νὰ μεταφέρωσιν αὐτὰ τὰ πλοῖα. Τὸ πρᾶγμα δὲ τοῦτο ἦτο συνηθέστατον ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἀκολούθως κατὰ διαφόρους ἐποχάς· σήμερον δὲ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς μεταφορᾶς ἦτο δαπανηρός, καὶ δὲν ἐθεράπευε καὶ ἐξ ὁλοκλήρου τὰς ἀνάγκας, διὸ καὶ ταχέως ἐπῆλθεν ὁ στοχασμὸς τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ. Περίανδρος ὁ τῆς Κορίνθου τύραννος, Δημήτριος ὁ Πολιορκητής, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ Καλιγούλας, ὁ Νέρων καὶ Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς συνέλαβον τὸν στοχασμόν, τινὲς δὲ καὶ ἐπεχείρησαν τὴν πραγματοποίησιν τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουὲζ ἐκίνησεν ἐκ νέου πρὸ δεκαπενταετίας τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ ἡ τότε κυβέρνησις ἔπεμψεν ἐπιτροπὴν ἐκ μηχανικῶν, ἵνα ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς τομῆς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης συνετάχθη νομοσχέδιον· βραδύτερον δὲ διὰ νόμου παρεχωρήθη ἡ ἐπιχείρησις αὕτη εἰς ἄτομον· ἀκολούθως δὲ εἴς τι ἄλλο ἐπὶ βάσεων ἀρκετὰ ἐπωφελῶν διὰ τοὺς ἀναλαμβάνοντας τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην· ἀλλ' ἀμφότερα τὰ ἄτομα ταῦτα ἦσαν ἀκατάλληλα, δὲν ἐπεχείρησαν δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ὅπερ ἐπρόκειτο βεβαίως νὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου καὶ εἰς οὐκ ὀλίγα εὐρωπαϊκὰ συμφέροντα. Ἰδοὺ ἐν περιλήψει ὁ νόμος ΤΜϛ' τῆς 17 Νοεμβρίου 1869 καὶ τὸ Β. Δ. τῆς 18 Μαΐου 1881 καὶ τῆς 31 Μαρτίου 1882, δυνάμει τῶν ὁποίων παρεχωρήθη ἡ τομὴ τοῦ Ἰσθμοῦ, εἰς τὸν στρατηγὸν Σ. Τύρρ.

Ἡ διάρκεια τοῦ προνομίου ὡρίσθη εἰς 99 ἔτη, τὰ δ' ἔργα τῆς τομῆς πρέπει νὰ περατωθῶσιν ἐντὸς 6 ἐτῶν. Τὸ βάθος τῆς διώρυγος ὁρίζεται εἰς 8 μ. καὶ τὸ πλάτος εἰς 22. Ἡ ἑταιρία ὀφείλει νὰ κατασκευάσῃ δύο γεφύρας, ὥστε νὰ μὴ διακοπῇ ἡ μεταξὺ Στερεᾶς καὶ Πελοποννήσου συγκοινωνία, κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῶν ἔργων ἡ συγκοινωνία αὕτη δὲν πρέπει νὰ ἐμποδισθῇ.

Ἡ κυβέρνησις παραχωρεῖ εἰς τὴν Ἑταιρίαν τὰς γαίας ἃς θὰ καταλάβῃ ἡ διώρυξ, τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς διώρυγος χαραχθησομένας ὁδούς, τοὺς ἐσωτερικοὺς λιμενίσκους, λίμνας, ἐὰν τοιαῦται θὰ κατασκευασθῶσι. Τὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν ἐκβολῶν τῆς διώρυγος κείμενα γήπεδα μήκους μὲν 1000 μέτρων, πλάτους δὲ 500, ὡς καὶ τὰς ἐγκριθησομένας θαλασσίας ἐκτάσεις, ἃς ἡ Ἑταιρία θὰ ἐπιχώσῃ πρὸς κατασκευὴν προκυμαιῶν, τὰ πέριξ πηγαῖα ὕδατα, ὡς καὶ ὅσα ἀνακαλύψῃ.

Ἡ Ἑταιρία ἀπαλλάσσεται παντὸς τελωνιακοῦ καὶ δημοτικοῦ φόρου εἰσαγωγῆς διὰ τὰς μηχανάς, ἐργαλεῖα καὶ ὑλικὰ χρήσιμα εἰς τὴν διώρυγα καὶ τὰ παραρτήματα τοῦ ἔργου.

Δὲν ὑπόκεινται εἰς τέλος διοδίων τὰ ἑλληνικὰ πολεμικὰ καὶ τὰ μὴ ὑπερβαίνοντα τοὺς 3 τόννους. Τὰ διὰ τῆς διώρυγος διερχόμενα ἐμπορεύματά εἰσιν ἐλεύθερα παντὸς τέλους ἢ ἄλλης φορολογίας.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ προνομίου ἡ Ἑταιρία θὰ παραδώσῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν τὴν διώρυγα μεθ' ἁπάντων τῶν παραρτημάτων της ἐν καλῇ καταστάσει ἐπὶ πληρωμῇ 5 ἑκατ. φρ.

Τὴν 22 Ἀπριλίου 1882 ἐγένετο ἔναρξις τῶν ἔργων καὶ τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ ἡ ἔκδοσις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἐκ 30 ἑκατομ. φρ. ὅπερ ἐκαλύφθη πολλάκις.

Τὸ μῆκος τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου εἶναι 5,726 μέτρα.

Τὸ ἔδαφος ὑψούμενον βαθμηδὸν ἑκατέρωθεν λήγει εἰς ὀροπέδιον κείμενον ἐν μέσῳ σχεδὸν τῆς ὅλης ἀποστάσεως, οὕτινος τὸ μῆκος εἶναι 2,094 μ. τὸ μέσον δὲ ὕψος αὐτοῦ εἶναι 65. 39/00, τὸ δὲ κορυφαῖον 78,83/00.

Τὸ βάθος τῆς διώρυγος κατὰ τὸν ἀπὸ 17 Νοεμβρίου 1869 νόμον πρέπει νὰ ἔχῃ 6 μ. 50 κατ' ἐλάχιστον ὅρον.

Τὸ πλάτος τῆς κοίτης τῆς διώρυγος ἔσεται τοὐλάχιστον 42 μ., τὸ δὲ πλάτος τῆς γραμμῆς τοῦ ὕδατος ἀνάλογον τοῦ βάθους.

Τὸ ἔδαφος εἶναι στερεόν, αἱ δὲ ὄχθαι τῆς ἀνασκαφησομένης διώρυγος δύνανται νὰ ἀποκλίνωσιν εἰς ὀρθὴν γωνίαν σχεδόν, ἀφοῦ καὶ τὸ ἀπὸ τόσου χρόνου ἀνασκαφὲν μέρος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Νέρωνος διατηρεῖται καὶ νῦν ἐν καλῇ καταστάσει· τὸ πρᾶγμα δὲ τοῦτο θὰ ἐπιφέρῃ οὐ μικρὰν οἰκονομίαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου.

Αἱ ἐκβολαὶ τῆς διώρυγος θὰ λήγωσιν ἐπὶ ἀκτῆς, ἧς τὸ βάθος ἑκατέρωθεν θὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀκίνδυνον προσπέλασιν τῶν μεγαλητέρων πλοίων.

Ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν δαπάνην τῶν 16—18 ἑκατ. δραχμῶν.

Τὰ ἐκ τῆς Ἀδριατικῆς εἰς τὴν Ἀνατολὴν διευθυνόμενα πλοῖα, διαβαίνοντα διὰ τοῦ πορθμοῦ τούτου, θὰ συντέμνωσι τὸν πλοῦν των κατὰ 165 μίλια, τὰ δὲ ἐκ τῆς Μεσογείου κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἀποστάσεως ταύτης.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν ὑπε-

λογίσαμεν τὸ βάθος τῆς διώρυγος εἰς 7 μέτρα, τὸ δὲ πλάτος εἰς 50 μ. ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ ἀπόστασις τῶν 2 χιλιομέτρων ἡ σχηματίζουσα ὀροπέδιον δὲν κοπῇ ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλὰ μόνον διατρηθῇ εἰς ὕψος 20 μ. ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, (καὶ τοιοῦτον ὕψος ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν καὶ εἰς τὰ μεγαλήτερα πλοῖα), τὸ πλάτος τῆς διώρυγος διαιρούμενον εἰς δύο ἴσα μέρη, ἤτοι εἰς εἴσοδον καὶ ἔξοδον, θέλει καταστήσῃ ὄχι μόνον τὴν σύγκρουσιν τῶν πλοίων ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον στερεόν, διότι τὸ ἐκ 2—8 μέτρων πάχος τοῦ χωρίσματος ἢ μεσότοιχον θέλει ὑποβαστάζει δεόντως τὸ ἄνωθεν ἄθικτον ὀροπέδιον, καθιστῶν ἅμα περιττὸν πᾶν τεχνητὸν ἔργον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον· τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τομῆς ὄχι μόνον σπουδαίως θὰ συντελέσῃ κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν δαπανῶν, ἀλλὰ καὶ θὰ καταστήσῃ περιττὴν τὴν κατασκευὴν μιᾶς ἐκ τῶν δύο γεφυρῶν, ἃς ἡ Κυβέρνησις δικαίως ἀπαιτεῖ ἐκ τῶν προτέρων, ἵνα ἡ μεταξὺ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος συγκοινωνία μὴ διακοπῇ· αἱ δὲ δαπάναι τῶν γεφυρῶν τούτων δὲν θὰ ἦναι μικραί. Ἡ διώρυξ κατασκευαζομένη τοιουτοτρόπως δὲν θ' ἀπαιτήσῃ οὔτε τὸ ἥμισυ τῶν δαπανῶν τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὑπολογισθεισῶν, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ὥρισε τὰς δαπάνας τοῦ ἔργου μᾶλλον ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουὲζ παρὰ ἐξ ὑπολογισμῶν· αἱ ἐξορυχθησόμεναι γαῖαι τῆς μὲν διώρυγος δὲν θὰ ὑπερβῶσι τὰ 2 ἑκατομμ. κυβικῶν μέτρων, τῆς δὲ σύριγγος ἐπίσης 2 ἑκατομμύρια κυβικῶν μέτρων. Ἀγνοοῦντες τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, ἅμα δὲ καὶ τὰ τεχνικὰ ἔργα, ἅτινα θὰ ἀπαιτήσῃ—ἐὰν θ' ἀπαιτήσῃ ἡ ἐπιχείρησις—πρὸ πάντων δὲ στερούμενοι βάσεως ὡς πρὸς τὴν δαπάνην τῆς ἐξορύξεως ἑκάστου κυβικοῦ μέτρου, ὅπερ ἄλλως διὰ 5—10 δοκιμαστικῶν φρεάτων δύναται νὰ γείνῃ, δὲν δυνάμεθα, ὡς εἰκός, νὰ προϋπολογίσωμεν τὴν δαπάνην τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ πάντως 8—10 ἑκατ. δραχμῶν κατὰ τὸ ἄνω σχέδιον ἀρκοῦσιν.

Ἐκ τινων στατιστικῶν σημειώσεων συλλεχθεισῶν πρὸ δεκαοκταετίας διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, ἡ χωρητικότης τῶν πλοίων τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ διέλθωσι τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου ἀνήρχετο κατὰ μέσον ἐτήσιον ὅρον τοῦ 1856—65 εἰς 4 περίπου ἑκατομ. τόννων· ὅταν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν αὔξησιν τῆς κινήσεως τῆς ναυτιλίας, ἥτις βεβαίως θὰ ἐπῆλθεν ἔκτοτε, ἅμα δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα ἡ κυβέρνησις διὰ τῆς παραχωρήσεως παρέχει εἰς τὸ ἔργον, τὸ ἔργον τοῦτο μοὶ φαίνεται σπουδαῖον οὐ μόνον ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρὰ ἐπιχείρησις. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἰδίως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι σπουδαιότατοι λόγοι, οἱ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, χάριν τοῦ ὁποίου πρέπει ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ προσπαθήσωμεν ἵνα ἐπιτευχθῇ τὸ ἔργον. Τὸ ἔδαφος δυστυχῶς εἶναι πολὺ σκληρότερον ἢ ὅσον ὑπετίθετο, οὐχ ἧττον τὰ ἔργα βαίνουσιν ἀπροσκόπτως καὶ ἡ τομὴ θὰ τελεσθῇ σχεδὸν ἐγκαίρως.

Τὸ ἐν τῇ Μεσογείῳ μέρος τῆς παγκοσμίου ἐμπορικῆς γραμμῆς εἶναι ἡ ἀπὸ Σουὲζ καὶ Ἀλεξανδρείας εἰς Μασσαλίαν γραμμή, ἐκμεταλλευομένη σήμερον νήσους τινὰς τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καθὼς καὶ ἄλλας νήσους καὶ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ ἅπαντα τὰ παράλια καὶ νήσους τῆς Μεσογείου, μάλιστα δὲ τὰ τῆς Ἰταλίας, καὶ τροφοδοτουμένη σπουδαίως διὰ πολλῶν διακλαδώσεων, ἰδίᾳ δὲ τῆς γραμμῆς τῆς διερχομένης τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Μαύρης θαλάσσης, τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τὰ τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου κτλ. Πᾶσα ἐργασία ἢ ὑπηρεσία, ἐλαττοῦσα τοὺς ἐξυπηρετοῦντας αὐτὴν πράκτορας, ὄχι μόνον λειτουργεῖ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον, ἀλλὰ καὶ εὐθηνότερον· ἡ παγκόσμιος λοιπὸν ἐμπορικὴ γραμμὴ μετατοπιζομένη ὡς ἑξῆς θὰ συντελέσῃ περισσότερον εἰς τὸν σκοπόν της ἐλαττοῦσα καὶ ἐν μέρει τὰς ἑαυτῆς δαπάνας.

Οἱ διὰ τὰς μεσημβρινὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης, τοὺς Παρισίους καὶ τὸ Λονδῖνον ἐπιβάται καὶ τὰ ἐμπορεύματα ἀντὶ νὰ διευθύνωνται εἰς Μασσαλίαν ἢ εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον, θὰ ἀρχίσωσι (καὶ τοῦτο ἤρχισεν ἤδη νὰ γίνηται) βαθμηδὸν νὰ διευθύνωνται εἰς Βρεντήσιον, ὄχι πλέον διὰ τῆς συνήθους σημερινῆς γραμμῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἐπίσης δὲ οἱ ἐπιβάται καὶ τὰ ἐμπορεύματα διὰ Βιέννην, Βερολῖνον, Πετρούπολιν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐν γένει βορείους πόλεις, θὰ μετακομίζωνται εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον διὰ τῆς Κορινθιακῆς διώρυγος· ὅταν δὲ ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς τὰ τουρκικὰ μεθόρια σιδηρόδρομος κατασκευασθῇ, καὶ συνδεθῇ μὲ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ, μέρος σπουδαῖον τῆς γραμμῆς ταύτης θὰ μεταβαίνῃ εἰς τὴν βόρειον Εὐρώπην διὰ τῶν σιδηροδρόμων.

Αἱ γραμμαὶ αὐταί εἰσιν ὄχι μόνον αἱ φυσικώτεραι, ἀλλὰ καὶ αἱ βραχύτεραι, ὡς δύναταί τις νὰ πεισθῇ δι' ἁπλοῦ βλέμματος ῥιπτομένου ἐπὶ τοῦ τυχόντος γεωγραφικοῦ χάρτου ἢ διὰ γραμμῶν συρομένων ἐπ' αὐτοῦ, ἢ καὶ διὰ τεχνικῶν καταμετρήσεων. Νομίζω περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψω ἐνταῦθα διὰ νὰ ἀποδείξω τὸ ἡμαρτημένον τῆς γνώμης [1]) τῶν διισχυρισθέντων, ὅτι ἡ ἀπὸ Σουὲζ καὶ Ἀλεξανδρείας ἐμπορικὴ παγκόσμιος γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ Θεσσαλονίκης εἰς Βιέννην ἄγουσα, ὅπερ ἀδύνατον. Διότι τὸ ἐκ Σουὲζ ἀναχωροῦν ἀτμόπλοιον θὰ φέρῃ τότε τὸ πολὺ πολὺ τὸ διὰ Θεσσαλονίκην, Βιέννην, Βερολῖνον καὶ Πετρούπολιν ταχυδρομεῖον, τοὺς ἐπιβάτας, τὰ ἐμπορεύματα τῶν μερῶν τούτων καὶ οὐδὲν πλέον, ὅπερ βεβαίως δὲν εἶναι ἀρκετόν, ἀφοῦ τὸ διὰ τὴν Ἑλλάδα,

1) Ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν σιδηρόδρομος. Οἰκον. Ἐπιθ. 1873, σελ. 417.

Ἰταλίαν, τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστρίας, τὴν Γαλλίαν, τὸ Λονδῖνον καὶ τὰς παρακειμένας πόλεις τῆς ἀπὸ Βρεντησίου εἰς Παρισίους γραμμῆς ταχυδρομεῖον, οἱ ἐπιβάται, καὶ τὰ ἐμπορεύματα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διευθυνθῶσι διὰ Θεσσαλονίκης εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον των. Ἡ Θεσσαλονίκη λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατασταθῇ τὸ ἐπίνειον τῆς ἀπὸ Σουὲζ διὰ τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην γραμμῆς, ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς ἕνεκα τῆς θέσεώς της, μάλιστα μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ. Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ διὰ τοῦ Σουὲζ ἐμπορικὴ γραμμὴ φέρει τὰ ἐμπορεύματα καὶ τοὺς ἐπιβάτας τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου, τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἰάβας, τοῦ Σίδνεϊ, τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, οἵτινες διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης συγκεντροῦνται εἰς Σουέζ, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Εὐρώπην, καὶ ὅτι ἐξ ἀνάγκης θὰ διέρχηται διὰ τῆς Κορινθιακῆς διώρυγος ἡ γραμμὴ αὕτη, ἥτις πρὶν πραγματοποιηθῇ, θὰ διασπᾶται καὶ θὰ διακλαδοῦται ἐξ ἀνάγκης.

Κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας μέχρι τοῦδε γενομένας καταμετρήσεις, ἡ ἐξ Ἀλεξανδρείας μέχρι Πειραιῶς ἀπόστασις εἶναι 511 μιλίων, μέχρι Θεσσαλονίκης δὲ 670 (ἤτοι 16 ὡρῶν διαφορά!) Ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ κεντρικὸς λιμὴν πασῶν τούτων τῶν γραμμῶν εἶναι ἡ Κόρινθος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ καταδείξωμεν τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν γραμμῶν, ἅτινα ἐπιφέρουσιν εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, δι' ὧν διέρχονται; Ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς κατεστράφη κυρίως, ὅταν ἡ ἐμπορικὴ παγκόσμιος γραμμή, ἥτις δι' αὐτῆς διήρχετο καὶ καθίστα ἅμα αὐτὴν κέντρον, μετετοπίσθη εἰς τὴν Ῥώμην καὶ Ἀλεξάνδρειαν.

Αθ. Βερναρδακης.

ΤΕΚΝΑ ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΟΝΕΩΝ ΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ernest Legouvé]

Ἕως τώρα σᾶς ὡμίλησα μόνον περὶ τῶν αἰσθημάτων τῶν τέκνων· ἀλλὰ τί νὰ εἴπω περὶ τῶν γονέων; τί ἄλλο ἢ ὅτι οὗτοι διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν ἐργάζονται εἰς τὴν κατάπτωσίν των. Ἐν ᾧ ὁ υἱὸς γίνεται φαντασμένος καὶ τραχὺς ἐξ ἀλαζονείας, ὁ πατὴρ ὑποχωρεῖ ἐξ ἀδυναμίας, ἡ μήτηρ ταπεινοῦται ἐξ ὑπερβολικῆς ἀγάπης. Ἡ λατρεία αὕτη τῶν μητέρων καθίστησιν αὐτὰς θεραπαινίδας τῶν υἱῶν των. Ταῖς φαίνεται φυσικώτατον νὰ καθαρίζουν τὰ ἐνδύματά των, νὰ στιλβόνουν τὰ ὑποδήματά των, νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς διαταγάς των· δὲν εἶνε αὐτοὶ πλέον οἱ γονεῖς καὶ οἰκοδεσπόται, εἶνε ὁ υἱός. Προσκαλεῖ τοὺς φίλους του, δέχεται τοὺς φίλους του, ἑστιᾷ τοὺς φίλους του. Ποῖος τοὺς ὑπηρετεῖ εἰς τὴν τράπεζαν; Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ. Ποία εἶνε ἡ ἀμοιβὴ τῆς φιλοφροσύνης των; Σκῶμμά τι ὑβριστικόν, ἂν τολμήσωσι ν' ἀναμίξωσι παρατήρησιν τινὰ ἢ συμβουλὴν κατὰ τὴν συνδιάλεξιν. Ποίαν στάσιν λαμβάνουσιν ἀπέναντι τῶν σκωμμάτων τούτων; Ταπεινοῦσι τὴν κεφαλήν των καὶ δέχονται ταῦτα. Δὲν ἀπέχουσι πολὺ τοῦ νὰ πιστεύσωσι ὅτι ὁ υἱός των ἔχει δίκαιον. Οἱ γονεῖς σήμερον εἶνε ταπεινοὶ πρὸ τῶν τέκνων των.

Πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς πείρας προερχόμεναι παρατηρήσεις συγκεφαλαιοῦνται εἰς τοῦτο: ὁ υἱὸς δὲν πιστεύει πλέον εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ πατρός, ὁ πατὴρ δὲν πιστεύει πλέον εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν καὶ οὕτω καταστρέφεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὸ ζωτικώτατον αὐτῆς στοιχεῖον, τὸ πνεῦμα τῆς διευθύνσεως. Δὲν ὑπάρχει πλέον χεὶρ διὰ τὸ πηδάλιον. Τὸ συμπέρασμα ἀφορᾷ, ἐννοεῖται, μόνον εἰς τὰ δύο πέμπτα τῶν οἰκογενειῶν, ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ αὐτὰς εἶνε ἀπόλυτον.

Εἶχον ἀκούσει τοὺς λόγους τούτους μὲ ὀδυνηρὰν προσοχήν. Ἀπεκρίθην μετὰ στιγμιαίαν σιγὴν καὶ ἀτενῶς θεωρῶν τὸν φίλον μου:

— Πῶς λοιπὸν παραμένετε ἀκόμη εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκπαιδευτηρίου σας; ἂν κατὰ τὴν γνώμην σας ἡ παίδευσις ἀποκτᾶται μὲ θυσίαν τόσων οἰκογενειακῶν ἀρετῶν, ἡ παίδευσις εἶνε φοβερὸν δυστύχημα! Σεῖς ὁ ἴδιος γίνεσθε συνένοχος δημοσίας βλάβης, καὶ ἡ συνείδησίς σας ἐπιβάλλει ν' ἀπέλθετε τῆς θέσεώς σας.

— Καὶ θὰ τὸ ἔκαμνα, ἂν δὲν ἤμην δεσμευμένος εἰς τὴν θέσιν μου ἀπὸ τὰς πεποιθήσεις μου καὶ τὸ καθῆκόν μου.

— Ποῖαι εἶνε αἱ πεποιθήσεις σας; Ποῖον εἶνε αὐτὸ τὸ καθῆκον; Πρὸς ποῖον σκοπὸν ἀποβλέπετε;

— Ἰδοὺ ποῖος εἶνε ὁ σκοπός μου: Ὅσον μᾶλλον ἐμελέτησα καὶ ἐσκέφθην, τόσον σταθερωτέραν ἐσχημάτισα τὴν ἑξῆς ἰδέαν: Ὅτι εἰς τὴν στιγμὴν τῆς κρίσεως τὰ πάντα εἶνε κρίσις· ὅτι ἑκάστη πρόοδος ἐξαγοράζεται δι' ἀνησυχίας καὶ λύπης· ὅτι οὐδεμία μεταρρύθμισις δύναται νὰ συντελεσθῇ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἢ τῇ οἰκογενείᾳ χωρὶς νὰ κλονήσῃ ἐν μέρει τὴν κοινωνίαν ἢν ἀνακαινίζει, καὶ τὴν οἰκογένειαν ἣν ἠθικοποιεῖ· ὅτι τέλος εἶνε νόμος τῆς γῆς ταύτης ἐφ' ἧς καὶ τὸ ἐλάχιστον φύτρον δὲν δύναται νὰ βλαστήσῃ χωρὶς νὰ σχίσῃ τὸ περιβάλλον αὐτὸ περικάλυμμα.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ νόμου τούτου τί πρέπει νὰ πράξῃ ὁ εἰς τὴν ἰδέαν τῆς προόδου ἀφωσιωμένος ἄνθρωπος; νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ ἔργον διὰ τοὺς κινδύνους τοῦ ἔργου: Ὄχι! πρέπει ἐκ τῆς συναισθήσεως ἀκριβῶς τῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν κωλυμάτων νὰ δανεισθῇ θάρρος καὶ νὰ εὕρῃ μέσον πρὸς καταπολέμησιν καὶ κατανίκησιν τοῦ κακοῦ.

— Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ καταπολεμήσῃ; πῶς νὰ τὸ νικήσῃ; πῶς ἐλπίζετε ὅτι δύναται νὰ γείνῃ;

— Ἡ ἐλπίς μου στηρίζεται κατὰ πρῶτον καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ τούτου ἀξιώματος, ὅτι πᾶν κακὸν ἐκ τοῦ καλοῦ προερχόμενον εἶνε κατ' ἀνάγκην μεταβατικόν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ θεωρῶμεν αὐτὸ ὡς φόρον ταχθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ πᾶσαν πρόοδον, ὅπως μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ γείνωμεν ἄξιοι, καὶ μετάσχωμεν αὐτῆς. Ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει τὸ ἄξιωμα τοῦτο εἶνε ἀναμφισβήτητον. Διότι ποῖον εἶνε τὸ νόσημα, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦμεν; Νόσημα φοβερόν, ἀναμφιβόλως, δὲν τὸ ἀποκρύπτω, ἀλλ' ἐπιτόπιον, περιωρισμένον ἐκ τῆς φύσεώς του εἰς τάξιν τινὰ τῆς κοινωνίας καὶ ἐπὶ ὡρισμένα ἔτη. Πράγματι ἃς παρέλθωσιν μία ἢ δύο γενεαί· οἱ σήμερον υἱοὶ ἃς γείνωσι πατέρες, καὶ ἡ ἀνισότης τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐξαλείφεται μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν ἀταξιῶν· διότι οἱ παρ' ἡμῶν ἀνατρεφόμενοι θὰ δυνηθοῦν ἀναμφιβόλως ν' ἀναθρέψωσι καλλίτερον τὰ τέκνα των, ἀλλὰ τὸ μεταξὺ αὐτῶν διάστημα θὰ εἶνε μικρότερον· μεταξὺ αὐτῶν θὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ οὐχὶ ὅμως ἄβυσσος.

Τὸ ζήτημα τῆς ἡλικίας προσέτι μοὶ δίδει θάρρος. Σᾶς ἔκαμα λόγον περὶ τῆς ἠθικῆς κρίσεως, ἥτις ἐκδηλοῦται παρὰ τοῖς νεανίσκοις δεκατεσσάρων ἢ δεκαπέντε ἐτῶν. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἐποχὴ τῶν εἴκοσι πέντε μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἐπιφέρει ἄλλην ὅλως διάφορον καὶ σωστικὴν ὅσον ἡ πρώτη ὑπῆρξεν ὀλεθρία.

Ἀφοῦ διασκεδασθοῦν αἱ πρῶται ἐξάψεις, οἱ πρῶτοι καπνοὶ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ ὁ νεανίας γείνῃ ἀνήρ, καὶ διδαχθεὶς ὑπὸ τὰς πείρας τοῦ βίου ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ βλέπει τί εἶνε ἀληθές, ἐννοεῖ τί εἶνε δίκαιον, ἐκτιμᾷ τί εἶνε καλόν.

Ἡ ἀχαριστία τῶν τέκνων εἶνε ἐνίοτε τὸ πρῶτον δέρμα τὸ πίπτον μετὰ τῆς ἡλικίας. Ἡ διαχείρισις τῶν πραγμάτων εἶνε δευτέρα ἀγωγὴ διορθοῦσα καὶ συμπληροῦσα τὴν πρώτην. Τέλος δὲ τρίτη ἀφορμὴ δίδουσά μοι θάρρος καὶ ἐλπίδα, εἶνε ὅτι ἀπὸ δεκαοκτὼ ἐτῶν ἐργάζομαι ὅπως ἱδρύσω ἐν τῷ σχολείῳ ἡμῶν παρὰ τὴν παίδευσιν τὴν ἠθικὴν ἀγωγήν. Πρέπει νὰ προστεθῇ, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ προσέθηκα, εἰς ἑκάστην τῶν τάξεών μας μάθημα υἱικῆς εὐλαβείας. Τὸ πρόγραμμά μου εἶνε ἁπλούστατον· σκοπῶ νὰ καταστήσω τὰ παιδία τόσον εὐγενῆ τὴν καρδίαν, ὥστε νὰ αἰσθάνωνται εὐγνωμοσύνην καὶ σεβασμὸν πρὸς τοὺς γονεῖς των καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς ἀποστάσεως, ἥτις τοὺς ἀποχωρίζει. Διότι τὴν ἀπόστασιν ταύτην ποῖος τὴν ἐδημιούργησε; Αὐτοὶ οἱ γονεῖς. Πῶς; διὰ μεγάλων θυσιῶν καὶ θερμῆς στοργῆς. Ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ κάμωμεν τοὺς υἱοὺς νὰ ἐννοήσωσι τὴν ἀξίαν τῆς πρὸς αὐτοὺς δειχθείσης ἀγάπης, ὅπως αἰσθανθῶσι τὴν ἀνάγκην, τὸ πάθος, τὴν δύναμιν, νὰ ὑψωθῶσιν ἐξ εὐγνωμοσύνης μέχρι τοῦ ὕψους αὐτῆς τῆς ἀγάπης. Εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῆς ἰδέας ταύτης προσκαλῶ πάντας τοὺς βοηθούς, ὅσους ἔχω περὶ ἐμέ· — τοὺς καθηγητὰς τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν μαθημάτων, καὶ πάντας ἐν γένει τοὺς καθηγητάς. Εὑρίσκω τὰ κατάλληλα βιβλία, διδάσκω τὴν ἠθικὴν τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἐπικαλοῦμαι τὴν βοήθειαν ὅλων τῶν ψυχολογούντων συγγραφέων. Ἔλθετε καὶ σεῖς εἰς βοήθειάν μου· βλέπω ὅτι ἐνασχολεῖσθε εἰς τὰ προβλήματα τῆς ἀγωγῆς, δύνασθε νὰ μοῦ παρουσιάσετε νέαν τινὰ ἰδέαν, ἐνδιαφέροντα τινὰ γεγονότα. Πάντα δύνανται νὰ μὲ ὠφελήσωσι διότι πάντα μοὶ εἶνε ἀναγκαῖα. Ἐρευνήσατε, μελετήσατε, ἐπανέλθετε καὶ εἰς τὴν πρώτην μας συνάντησιν θὰ σᾶς ἀνακοινώσω μίαν ἄλλην ἰδέαν ἣν ἐγκυμονῶ τώρα ἐν τῇ κεφαλῇ μου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις δύναται ἴσως νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ προχωρήσωμεν μέγα βῆμα πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν ἐπιδιώκομεν.

Ἀπῆλθον συγκεκινημένος, τεταραγμένος, ὑποσχεθεὶς νὰ φανῶ ἄξιος τῆς πρὸς ἐμὲ ἐπικλήσεώς του.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἔκρουον τὴν θύραν τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ φίλου μου.

— Πάλιν ἐγώ! τῷ εἶπον γελῶν.

— Φέρετε πολλὰς σκέψεις σας;

— Πολλὰς σκέψεις ὄχι· ἀλλὰ σᾶς φέρω ἓν γεγονὸς πολὺ ἐνδιαφέρον.

— Διηγηθῆτέ το· ὁ Βερανζέρος ἔλεγε: Τὰ γεγονότα εἶνε οἱ πατέρες τῶν ἰδεῶν. Ἂν ἡ διήγησίς σας ἔχῃ ἁπλῶς τὴν ἀξίαν διηγήματος, θὰ τὸ χρησιμοποιήσω μεταχειριζόμενος αὐτὸ ὡς παράδειγμα εἰς καμμίαν παράδοσίν μου. Ἂν ἐγκλείῃ γενικάς τινας ἀληθείας, θὰ τὰς ἀνακαλύψω καὶ θὰ τὰς ἐξαγάγω. Ἀρχίσατε λοιπὸν καὶ ὁμιλήσατε ὅσον δύνασθε ἐν ἐκτάσει.

— Ἰδοὺ τί εἶδον, ἀπεκρίθην. Ἕκαστον φθινόπωρον διαμένω εἰς μικρὸν χωρίον τῆς Τουραίνης ὀνομαζόμενον Δαμμαρτέν. Πρὸ πέντε ἐτῶν κατὰ τύχην ἐσχετίσθην μὲ ξυλουργόν τινα ὀνομαζόμενον Βιλνέβ, τοῦ ὁποίου μοὶ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ὁ ἰσχυρὸς χαρακτήρ, καὶ τὸ ζωηρὸν ἂν καὶ ἀκαλλιέργητον πνεῦμα. Ἂν καὶ καταστηματάρχης, ἦτο πράγματι ἐργάτης, διότι εἰργάζετο πρακτικῶς. Αἱ γνώσεις του περιωρίζοντο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν καὶ ἀμυδράς τινας ἰδέας ἰχνογραφίας· ἀλλὰ διηύθυνε κάλλιστα τοὺς δέκα ἢ δεκαπέντε ἐργάτας, οὓς εἶχεν εἰς τὸ κατάστημά του· εἶχε τὸ χάρισμα τοῦ διοικεῖν. Τὸν χειμῶνα τοῦ 185...ὁπότε ξυλίνη τις γέφυρα παρεσύρθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων πλημμυρήσαντος χειμάρρου, ὁ Βιλνέβ ἔδειξεν ἐν τῇ κρισίμῳ ἐκείνῃ περιστάσει ἀπίστευτον γενναιότητα καὶ ἐπινοητικὸν πνεῦμα.

Μείνας μόνος μετὰ τοῦ υἱοῦ του μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του, ἠθέλησεν ἵνα τὸ παιδίον ἀνατραφῇ διαφορετικὰ ἀπ' αὐτόν. Δωδεκαέτη τὸν εἰσήγαγεν εἰς ἐκπαιδευτήριον καὶ δεκαπενταέτη τὸν ἔστειλεν εἰς σχολὴν γεφυροποιίας.

Γείτονες καὶ φίλοι τὸν ἔψεξαν ὅτι ἐσπούδαζε τὸν υἱόν του ὡς νὰ ἦτο εὐγενής.

— Ὑπέφερα πολὺ ἀπὸ τὴν ἀγραμματοσύνην μου, εἶπε, καὶ δὲν ἀφίνω ἀγράμματον τὸν υἱόν μου.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνην εἶδον ἰδίοις ὄμμασι τὸν ἀποχαιρετισμὸν υἱοῦ καὶ πατρός, καὶ ἔμεινα κατασυγκινημένος ἐκ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς φιλοστοργίας τοῦ ἄλλου. Τοὺς ἐπανεῖδον ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του. Ποία μεταβολή! Οὐχὶ ὅτι ὁ υἱὸς διέψευσε τὰς ἐλπίδας τοῦ πατρός. Εἶχεν ἀναδειχθῆ ὁ ἄριστος μαθητὴς τῆς σχολῆς. Ἐθεωρεῖτο ὡς εἷς τῶν καλλίστων μηχανικῶν, ἀλλ' ἡ χαρὰ τοῦ πατρὸς εἶχεν ἀποπτῆ· ὁ υἱὸς δὲν καταλύει πλέον εἰς τὴν οἰκίαν του ἢ κατὰ τύχην μόνον, τὴν ἐποχὴν τοῦ κυνηγίου· ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ, οἱ ἔπαινοι τῶν ἀνωτέρων του, ὁ βλακώδης θαυμασμὸς τῶν χωρικῶν τὸν κατέστησαν ἀλαζόνα. Μόλις ἐπιστρέψας ἐκ τῆς σχολῆς, μετέβαλε τὰ πάντα ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἡ λέξις ξυλουργὸς γεγραμμένη ἐπὶ τῆς θύρας προσέβαλλε τὴν ματαιοδοξίαν του· ἐξήλειψεν αὐτὴν ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀγνοῶ ὁποίας ἐπιδιορθώσεως καὶ δὲν ἐπανέθηκεν αὐτήν. Ὁ πατὴρ ἐλυπήθη ὡς εὐπατρίδης βλέπων ἀφαιρούμενα τὰ ἐμβλήματα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θυρεοῦ του. Ἐντούτοις ἐσιώπησε, στερρὰν ἀπόφασιν ἔχων νὰ καταπίῃ ἐν σιγῇ καὶ μέχρι πυθμένος τὸ πικρὸν ποτήριον. Ὁ πάνινος βραχὺς ἐπενδύτης ὃν ἔφερεν ὁ Βιλνὲβ εἰς τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας του ἐταπείνου τὸν υἱόν· ἠθέλησεν ἵνα ὁ γέρων ἐργάτης ἀπαρνηθῇ τὸν πιστὸν τοῦτον τῆς ζωῆς του σύντροφον καὶ φορέσῃ ἀγνοῶ ὁποῖον γελοῖον ἔνδυμα. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ὁ πατὴρ ἠνωρθώθη καὶ τῷ εἶπε διὰ φωνῆς σθεναρᾶς:—Αὐτό, ὄχι, δὲν θὰ τὸ κάμω. Εἶνε σκυθρωπός, σιγηλός, περίλυπος, ἀλλὰ δὲν δεικνύει τὴν λύπην του οὐδὲ τὰ δάκρυά του. Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ νέου πρὸς αὐτὸν ἐπαυξάνει τὴν θλῖψίν του. Ὁ υἱός του ἐντούτοις δὲν ἔγεινε κακὸς υἱός. Οὐδὲ στιγμὴν ἔδειξε τραχύτητα ἢ ἀνευλάβειαν πρὸς τὸν πατέρα του· θὰ τὸν συκοφαντήσω ἂν εἴπω ὅτι δὲν ἀγαπᾷ τὸν πατέρα του. Τὸν ἀγαπᾷ ἀλλὰ τὸν περιφρονεῖ. Ὅτε ὁ πατήρ του ἠθέλησε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τῶν σπουδῶν του, ὑπεξέφυγε ν' ἀπαντήσῃ κ' ἐμειδίασε. Τὸ ἑπόμενον γεγονός, οὗτινος ὑπῆρξα μάρτυς χθές, μοὶ ἀπεκάλυψε ὅλον τὸ βάθος τοῦ κακοῦ.

Ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ τοῦ Βλοᾶ εἶχε προκηρύξει διαγωνισμὸν πρὸς κατασκευὴν φραγμοῦ κατὰ τῆς ἐκχειλίσεως τοῦ ποταμοῦ Σέρ, ὁ δὲ νέος ἔπεμψεν εὐφυὲς σχέδιον εἰς ὃ ἐβοήθησαν αὐτὸ αἱ πρῶται αὐτοῦ περὶ ξυλουργίας γνώσεις ἃς ἔμαθε παρὰ τοῦ πατρός του. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐνεκρίθη παμψηφεί. Ὁ νομάρχης, ἄλλοτε συμμαθητής μου, περιοδεύων καὶ διελθὼν ἐκ τοῦ χωρίου, ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν νέον. Φανταστῆτε ποίαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησε τοῦτο εἰς τὸ χωρίον. Ἤμην ἐκεῖ· καὶ ὁ πατὴρ ἦτο, ἀλλ' οἴμοι, εἰς μίαν γωνίαν, ἐν μέσῳ τόσων θεατῶν, χωρὶς ὁ υἱός του, μεθυσθεὶς ἀπὸ τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρῃ κἂν αὐτὸν εἰς τὸν νομάρχην. Ἀγανακτήσας ἐκ τῆς λήθης ταύτης παρέλαβον τὸν γέροντα ἐργάτην ἐκ τοῦ μέσου τοῦ πλήθους καὶ ὡδήγησα αὐτὸν ἄκοντα εἰς τὸν νομάρχην.

— Κύριε νομάρχα, συγχαρῆτε καὶ τὸν πατέρα, διότι ὁ υἱὸς δὲν θὰ ἦτο ὅ,τι εἶνε ἄνευ τοῦ πατρός..

Ὄχι, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, ὁ υἱὸς δὲν ἐξηγόρασε τὴν παροδικήν του ἀχαριστίαν δι' ὁρμῆς γενναίας τῆς καρδίας του. Ἐφαίνετο μᾶλλον ἀμηχανῶν διὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του ἢ πρόθυμος ὅπως καταστήσῃ καὶ αὐτὸν κοινωνὸν τοῦ θριάμβου του. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ νομάρχου ἐζητήσαμεν ἀπὸ τὸν νέον νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὸ σχέδιόν του. Ἐδέχθη μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν, ἣν ἐμπνέει ἡ ἱκανοποιουμένη φιλαυτία. Ὁ γέρων ξυλουργὸς προσέθηκε παρατηρήσεις τινὰς εἰς τοὺς ἐπαίνους του, ὑπέδειξεν αὐτῷ πολλὰς δυσχερείας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου, ἃς προεῖδεν ἕνεκα τῆς μακρᾶς του πείρας, ἀλλ' ὁ νέος ἀπέρριψε μετ' ἀνυπομονησίας καὶ τινος πείσματος ὅ,τι ἐτάραττεν αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θριάμβου του. Ὁ πατὴρ δὲν ἐπέμεινε πλέον καὶ ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἔστρεψε πρός με βλέμμα ἐν ᾧ ἀνέγνων τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ ὀδύνην.

[Ἕπεται τὸ τέλος] Κ'

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Κατὰ τὸ 1826 αἱ ἐπὶ τῶν δύο ἡμισφαιρίων ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες ὑπελογίσθησαν εἰς 3,168. Μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη, κατὰ τὸ 1866, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἐφημερίδων ἀνήρχετο εἰς 12,500· ἀρτίως δέ, καθ' ὑπολογισμοὺς δημοσιευθέντας ἐν τῷ *Φιγαρὼ* τῶν Παρισίων, ἀναβιβάζεται ὁ ἀριθμός των εἰς 35,000. Τὰ ἀγγλιστὶ ἐκδιδόμενα φύλλα εἶνε τὰ πολυπληθέστερα. Ὄντως τῷ 1826 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἐξεδίδοντο 1378 ἐφημερίδες, τῷ 1866 ὑπερέβαινον τὰς 5,000, καὶ ἤδη τὰς 16,000.

Ἀναμφισβήτητον εἶνε ὅτι ἡ ἐφημερὶς ἐγεννήθη ἐν Κίνᾳ, ἀλλ' ἄνευ τοῦ ἐπισήμου σχήματος ὅπερ ἤδη φέρει· σήμερον ἂν ἐξαιρέσωμεν ἀγγλικόν τι φύλλον ἐν Σαγκάῃ, ὅπερ ἐκδίδεται καὶ κινεζιστί, οὐδὲν ἄλλο φύλλον δημοσιεύεται καθ' ἅπασαν τὴν Σινικὴν ἐπικράτειαν. Ἐν τούτοις οἱ Κινέζοι ἀγαπῶσι τὰς ἐφημερίδας, διότι ἐν Χογκόγκῃ, Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ καὶ πανταχοῦ ἔνθα ἀποτελοῦσιν ἐπαρκῆ ἀριθμόν, ἐκδίδουσι τοιαύτας.

Αἱ πρῶται πολιτικαὶ ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν ἐν Βενετίᾳ, πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας. Ἐπιτλοφοροῦντο *Φύλλα γνωστοποιήσεων*, καὶ συνετάσσοντο τῇ διαταγῇ τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας, ἵνα τηρῶσιν ἐνήμερον τὸ κοινὸν παντὸς συμβάντος ἀξίου λόγου. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τηρεῖται ἔτι πλήρης συλλογὴ τῶν φύλλων τούτων, περιλαμβάνουσα τὰ ἔτη 1595—1596 καὶ 1597.

Ἐν Γαλλίᾳ βραδεῖα ἐπῆλθεν ἡ πρόοδος τῆς δημοσιογραφίας. Ἡ πρώτη ἐφημερίς, ὀνόματι *Ἑρμῆς*, ἀνεφάνη τὸ 1631, καὶ κατὰ τὸ 1781 μόλις ὑπῆρχεν ἐν Παρισίοις τριακοντὰς περιοδικῶν δημοσιευμάτων. Σήμερον μακρὰς στήλας πληροῖ ὁ κατάλογος τῶν παρισινῶν φύλλων.

Κατὰ τὸν *Φιγαρώ*, περὶ τὰς 6,800 ἐφημερίδες ἐκδίδονται γαλλιστί. Ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ περιλαμβάνονται πᾶσαι αἱ ἐκδιδόμεναι ἐν Ἀλγερίᾳ, ἐν ταῖς ἀποικίαις, ἐν τῇ Βελγικῇ, ἐν Καναδᾷ, Χαϊτὶ κλπ. ὡς καὶ αἱ πρὸς χρῆσιν τῶν Γάλλων ἐν ξένοις τόποις, ὡς ἐν Λονδίνῳ, Ρώμῃ, κλπ. Πᾶσαι δ' αἱ ἐφημερίδες αἱ ἀναφαινόμεναι ἐν Γαλλίᾳ δὲν συντάσσονται εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν, τινὲς δὲ γράφονται εἰς τὸ βρετανικὸν ἰδίωμα.

Ὑπάρχει ἀριθμός τις ἐφημερίδων αὐτογράφων (autographiés) ὡς τὸ *Πρακτορεῖον Χαβᾶς* καὶ τὰ τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν ἐγχώρια φύλλα, ἄλλαι δὲ εἶνε λιθογραφημέναι (calligraphiés) ὡς ἡ *Ἐπιστημονικὴ Ἀνταπόκρισις τῶν Παρισίων*. Ὑπάρχει ἐφημερίς τις πρὸς χρῆσιν τῶν τυφλῶν τυπουμένη διὰ γραμμάτων ἐκτύπων τῇ βοηθείᾳ τῆς στίξεως, τῆς ὁποίας ἐφευρέτης εἶνε ὁ τυφλὸς *Louis Braille*, οὗτινος ἡ ἐφημερὶς φέρει τὸ ὄνομα. Ὁ ἀρχισυντάκτης αὐτῆς εἶνε ὁμοίως ἐστερημένος τῆς ὁράσεως, χάρις δ' εἰς τὰς προσπαθείας του τὸ φύλλον ἔχει μεγάλην διάδοσιν, ἂν καὶ εὐτυχῶς μικρὸς εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν της. Πάντες οἱ ἐγγράμματοι τυφλοὶ ζητοῦσι νὰ προμηθευθῶσι τὸ φύλλον τοῦτο, οὗτινος ἡ ἐτησία συνδρομὴ εἶνε τρίδραχμος.

Ἡ μεγίστη πασῶν ἐφημερὶς εἶνε ὁ *Χρόνος* τοῦ Λονδίνου, ὅστις πρὸ μικροῦ ἐώρτασε τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ. Ἡ ἐλαχίστη δὲ τῶν ἐφημερίδων, τοὐλάχιστον τῶν ἐν Παρισίοις ἡμερησίων, εἶνε τὸ *Ἠλεκτρικὸν Σύρμα*, τετρασέλιδον φύλλον εἰς σχῆμα ὅμοιον περίπου τῇ *Ἑστίᾳ*.

Πολυάριθμοι ἐφημερίδες, ἰδίως πολιτικαί, συνοδεύουσι τὸ κείμενον αὐτῶν, κυρίως ἐν Ἰταλίᾳ, διὰ ζιγκογραφιῶν. Μία μόνη ἡμερησία ἐφημερὶς μετ' εἰκόνων ἐκδίδεται ἀπὸ δωδεκαετίας ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς διοργανώσεως ἀεροπόρου ἐκδρομῆς πρὸς διάβασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἕνεκα τοῦ τελευταίου Γαλλοκινεζικοῦ πολέμου ἐγεννήθησαν ἐν Κίνᾳ πλῆθος φυλλαρίων, σκοπούντων τὴν ἀφήγησιν τῶν πολεμικῶν συμβάντων. Κ'

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

Οἱ γέροντες εἶνε καλοὶ διὰ τὴν συμβουλήν, οἱ νέοι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν.

—

Οἱ ψευδεῖς φίλοι ὁμοιάζουσι τὰς χελιδόνας, τὰς ὁποίας βλέπομεν μόνον ὁσάκις ὁ καιρὸς εἶνε καλός.

—

Ὅπου ὁ λαὸς εἶνε ἀπαθὴς αἱ κυβερνήσεις εἶνε διεφθαρμέναι.

—

Ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ εἶνε δεινὴ εἰς τὰ πολιτικὰ ἀλλ' εἰς τὰ οἰκονομικά.

—

Ἡ ὑπόληψις εἶνε ἵππος, ὃν πάντες θέλουσι νὰ ἱππεύσωσιν, ἀλλ' οὐδεὶς θέλει νὰ θρέψῃ.

—

Ἔσο πιστὸς καὶ ἀκριβὴς ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον ἀσημάντοις πράγμασι τοῦ καθημερινοῦ βίου. Ἐκ μικρῶν σταγόνων ὕδατος ἀποτελεῖται ὁ μέγας ὠκεανός· ἐξ ἐλαχίστων στιγμῶν συνίσταται ὁ βίος. Ἀπὸ διηνεκοῦς συμπλοκῆς χρηστῶν καὶ γενναίων φρονημάτων ἐν τοῖς σμικροῖς κατορθοῦται τὸ μέγα τῆς ἀρετῆς φρόνημα ἐν τοῖς μεγάλοις, καὶ ἀπὸ τῆς εὐαρεστήσεως ἑκάστης στιγμῆς παράγεται ἡ τοῦ ὅλου βίου ἐνδόμυχος εὐδαιμονία.

—

Ἡ γυνὴ εἶνε εὐφραδεστάτη ὁσάκις κατηγορῇ τὴν πενθεράν της.

—

Αἱ φιλάρεσκοι εἶνε ἀληθεῖς ἀνεμοδεῖκται· ἡσυχάζουν μόνον ὅταν σκωριάσουν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πειράματα γενόμενα πρὸ χρόνου εἰς κεφαλὴν κυνός, ἀποκεχωρισμένην τοῦ σώματος, ἀπέδειξαν ὅτι τὰ φαινόμενα τῆς αἰσθητικότητος, τῆς ἀντιλήψεως, καὶ τῆς νοημοσύνης δύνανται νὰ ἐμφανισθῶσιν αὖθις εἰς κεφαλὴν κεχωρισμένην τοῦ σώματος, δυνάμει ἀρτηριακοῦ αἵματος ἐγχεομένου εἰς αὐτήν. Ἐσχάτως δὲ ἐπιστήμονές τινες ζητοῦντες νὰ μάθωσι τί δύναται νὰ συμβῇ ἂν εἰς τὴν τοῦ κυνὸς ὑποκαθίστατο κεφαλὴ ἀνθρωπίνη, ἐξετέλεσαν τοιαῦτα πειράματα ἐπὶ κορατομηθέντων καταδίκων. Ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐπιχειρούντων τοιαύτας ἐρεύνας δριμὺς ἀντεπεξῆλθεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν ὁ διαπρεπὴς Paul Bert, ἰσχυριζόμενος μὲν ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς λεπτῆς αὐτοῦ φύσεως ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται, μετὰ τὴν βίαν τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ, νὰ ἐπανεύρῃ τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ κυρίως φρονῶν ὅτι τοιούτου εἴδους πειράματα εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐκτελῶμεν. Πρέπει δὲ ἂν

ἀπαγορευθῇ τὸ νὰ ζητῶσι νὰ ἐπαναφέρωσι φαινόμενα νοητικότητος ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν δυστυχῶν, οἵτινες ἐπλήρωσαν τὸ χρέος των πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Ὁ νόμος τοῦ 1791 καθιερῶν τὴν ἀρχὴν ὅτι « ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου συνίσταται εἰς τὴν ἁπλῆν στέρησιν τῆς ζωῆς », ἔχων δ' ὑπ' ὄψιν τὴν κατάργησιν τῶν προτέρων βασάνων, φαίνεται ὡς νὰ προέβλεψεν ὅτι οἱ φυσιολόγοι θὰ προέβαινον μέχρι τοῦ νὰ βασανίσωσι τοὺς νεκρούς. Ἐὰν δὲ τὰ ἐν λόγῳ πειράματα ἐπιτύχωσιν, ὁ εἰς ταῦτα ὑποβαλλόμενος δυστυχὴς δὶς θέλει ὑφίστασθαι τὸν θάνατον.

Ἐν Ἀμερικῇ ὑπελογίζοντο μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1885 772 τηλεφωνικὰ γραφεῖα, ἔχοντα 164,000 χιλιομέτρων σύρματα, 5,168 ὑπαλλήλους καὶ 134,847 συνδρομητάς. Αἱ τιμαὶ τῶν συνδρομῶν εἶνε ὑπέρογκοι. Ἐξ αὐτῶν αἱ κυριώτεραι εἶνε: Ἐν Κινκινάττῃ 875 φράγκα ἐτησίως, ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ 750 φρ. ἐν Σικάγῳ 650 φρ. ἐν Βοστόνῃ καὶ Βαλτιμόρῃ, ἐν Φιλαδελφείᾳ καὶ Νέᾳ Αὐρηλίᾳ 625 φρ.

Μικρός τις δῆμος ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς Γεωργίας φέρει τὸ ὄνομα ὁ λαλῶν βράχος. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπεδόθη εἰς τὸν δῆμον τοῦτον, διότι ἐν τῇ περιφερείᾳ του ποτὲ εἷς ἄνθρωπος ἀνεῦρεν ὑπερμεγέθη λίθον ἐφ' οὗ ἀνεγινώσκετο διὰ κεχρωματισμένων γραμμάτων: Γύρισέ με! Ὁ λίθος ἀνεστράφη, καταβληθείσης πρὸς τοῦτο ἐκτάκτου ῥώμης, εὑρέθη δὲ γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ ἀντιστρόφου αὐτοῦ μέρους: « Τόρα ξαναγύρισέ με ὅπως ἤμουν προτήτερα, καὶ ἄφησέ με νὰ γελάσω καὶ ἄλλον! »

Κατὰ προσφάτους παρατηρήσεις, δημοσιευθείσας ἐν τῷ ἀγγλικῷ περιοδικῷ Φύσις, αἱ μέλισσαι κατέχουσι τὴν δύναμιν τοῦ προσημαίνειν τὴν προσέγγισιν τῆς καταιγίδος. Πολυάριθμα πειράματα κατέδειξαν ὅτι αἱ ἀδλαβέσταται ἐν καιρῷ εὐδίας μέλισσαι εἶνε τοσοῦτον εὐόργητοι ὀλίγῳ πρὸ τῆς καταιγίδος, ὥστε ἐπιτίθενται κατὰ παντὸς πλησιάζοντος εἰς τὰς κυψέλας των. Πολλαὶ περιστάσεις μνημονεύονται, καθ' ἃς ἐνῷ ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαίρας ἐφαίνετο ὑποδεικνύουσα προσέγγισιν τρικυμίας, αἱ μέλισσαι οὐδὲν τοιοῦτον προήγγελλον, καὶ πάντοτε αὗται ἐπιλήθευσαν. Ἄλλοτε δὲ μολονότι τὰ βαρόμετρα δὲν σημειοῦσιν οὐδὲν φαινόμενον τρικυμιῶδες, ἡ καταιγὶς ἐκσπᾷ ὀλίγον χρόνον ἀφ' οὗ παρετηρήθη παρὰ ταῖς μελίσσαις ὁ ἔκτακτος οὗτος ἐρεθισμός. Μόνον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν βροχήν, τὰ βαρόμετρα δεικνύουσι τὴν προσέγγισίν της ἀσφαλέστερα τῶν μελισσῶν.

Τὸ περίφημον ὁπλοποιεῖον τοῦ Κρούπ ἐν Ἔσσεν ἐπασχολεῖ ἐν ὅλῳ 20,000 ἐργάτας, ὑπολογιζομένων δὲ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ Κρούπ ζῇ πληθυσμὸς ἐξ 60,000 ψυχῶν, οὗ τὸ ἥμισυ κατοικεῖ εἰς τὰ προσηρτημένα τοῖς ἐργοστασίοις οἰκήματα. Τὰ καταστήματα τοῦ Κρούπ διαιροῦνται εἰς ὀκτὼ τμήματα, — τὰ ἐργοστάσια τοῦ Ἔσσεν ἐν Βεστφαλίᾳ, τρία ἀνθρακωρυχεῖα παρὰ τὸ Ἔσσεν καὶ τὸ Βόχουν, τὰ σιδηρουργεῖα τοῦ Βιλβάου ἐν Ἱσπανίᾳ, τοὺς ὑψηλοὺς κλιβάνους καὶ τὸ πεδίον τῶν δοκιμῶν τῶν τηλεβόλων ἐν Μέππεν. Πλὴν τῶν 11 ὑψηλῶν κλιβάνων ὑπάρχουσι καθ' ἑκάστην εἰς ἐνέργειαν 1542 κλιβανοι, 439 λέβητες καὶ 450 ἀτμοκίνητοι μηχαναί, ἔχουσαι ὁμοῦ δύναμιν 18500 ἵππων. Μόνα τὰ ἐν Ἔσσεν ἐργοστάσια περιέχουσι σιδηροδρόμους ἐκτάσεως 59 χιλιομέτρων, 88 ἀτμομηχανάς, 893 ἁτμαμάξας, 191 αὐτοκινήτους ἁμάξας, τηλέγραφον ἐκτάσεως 65 χιλιομέτρων, 35 τηλεγραφικοὺς σταθμοὺς καὶ 55 μηχανήματα ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Ἐν τῇ μαγευτικῇ θερινῇ διατριβῇ τοῦ Ἄουσσε ἀπεβίωσε γυνή, ἧς ὁ βίος εἶνε ἀληθὲς μυθιστόρημα. Γεννηθεῖσα ὡς θυγάτηρ πτωχοῦ ταχυδρόμου, ἀπέθανε κόμησσα, χήρα ἀρχιδουκός, συγγενὴς αὐτοκράτορος. Ἐν ἔτει 1827 ὁ ἀρχιδοὺξ Ἰωάννης, ὁ φιλελεύθερος καὶ εὐφυὴς ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου, ὅστις ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ « εἶμαι δημοκρατικὸς πορφυρογέννητος », ἀφίχθη αἰφνιδίως τὴν νύκτα εἰς τὸν μικρὸν ταχυδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Ἄουσσε ζητῶν ἅμαξαν καὶ ἵππους. Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε πρόχειρος ἡνίοχος, καὶ ὁ ταχυδρόμος διετέλει εἰς ἀληθῆ ἀπόγνωσιν, ὅτε ἡ περικαλλὴς αὐτοῦ θυγάτηρ ἀνέλαβε νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὴ τὸν ἐπιφανῆ ξένον. Μόνον καθ' ὁδὸν ἐνόησεν ὁ ἀρχιδοὺξ ἐκ τοῦ παραστήματος ὅτι ὁ ἡνίοχός του ἦτον γυνή, δελεασθεὶς δὲ καὶ ἐκ τῶν εὐφυῶν ἀπαντήσεων τοῦ κορασίου, διεκάη ὑπὸ ἔρωτος, ὅστις ἀπέληξεν εἰς κρύφιον γάμον πρὸς τὴν Ἄνναν Πλόχελ. Ὁ αὐτοκράτωρ παρωργίσθη κατ' ἀρχὰς σφοδρῶς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, βραδύτερον ὅμως ἐσυγχώρησεν αὐτὸν καὶ ἀπένειμεν εἰς τὴν σύζυγόν του τὸν τίτλον κομήσσης τοῦ Μεράν. Ἄλλως τε, ἡ διαγωγὴ τῆς κομήσσης διεσκέδασε πολλὰς τῶν περὶ τοῦ γένους προλήψεων. Αἱ σπάνιαι αὐτῆς ἀρεταὶ εἵλκυσαν τὸν σεβασμὸν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας καὶ τὴν λατρείαν τοῦ συζύγου της, ὅστις συνέζησεν εὐδαίμων μετ' αὐτῆς τριάκοντα καὶ δύο ὅλα ἔτη, ἀνηγορεύθη δ' ἐν ἔτει 1848 τοποτηρητὴς τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ ἐτίμα ἐξαιρέτως τὴν κόμησσαν.

Ὁ κ. Β*, διευθυντὴς σπουδαίου τραπεζιτικοῦ οἴκου, συνείθιζε νὰ ἐξέρχεται μὲ ρυπαρότατον πῖλον.

Εἷς τῶν φίλων του, τὸν ὁποῖον ἡ μανία αὕτη ἔφερεν εἰς ἀπορίαν, ἐπέπληξεν αὐτὸν μίαν ἡμέραν:

— Πῶς σύ, μὲ πενήντα χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα, ἐξέρχεσαι μὲ παρόμοιον καπέλλο; Δὲν ἐντρέπεσαι;

— Τί τὰ θέλεις, ἀγαπητέ μου, ἀπαντᾷ ὁ Β*, ἡ γυναῖκά μου μίαν ἡμέραν μοῦ εἶπεν: « Ὅσον καιρὸν φορεῖς αὐτὸ τὸ καπέλλο δὲν θὰ ἔδγω μαζί σου. »

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου « Ἀνδρέου Κορομηλᾶ » καὶ « Κοραῆ » ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1885— 138.